

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

NOORSOOTÖÖ IDEED RAKENDATUNA praktikas

Koostanud dr John Bamber, dr Sam O'Brien-Olinger ja Martina O'Brien organisatsioonist Centre for Effective Services Iiri noorsootöö riikliku kvaliteedistandardi toetuseks

CENTRE FOR EFFECTIVE SERVICES

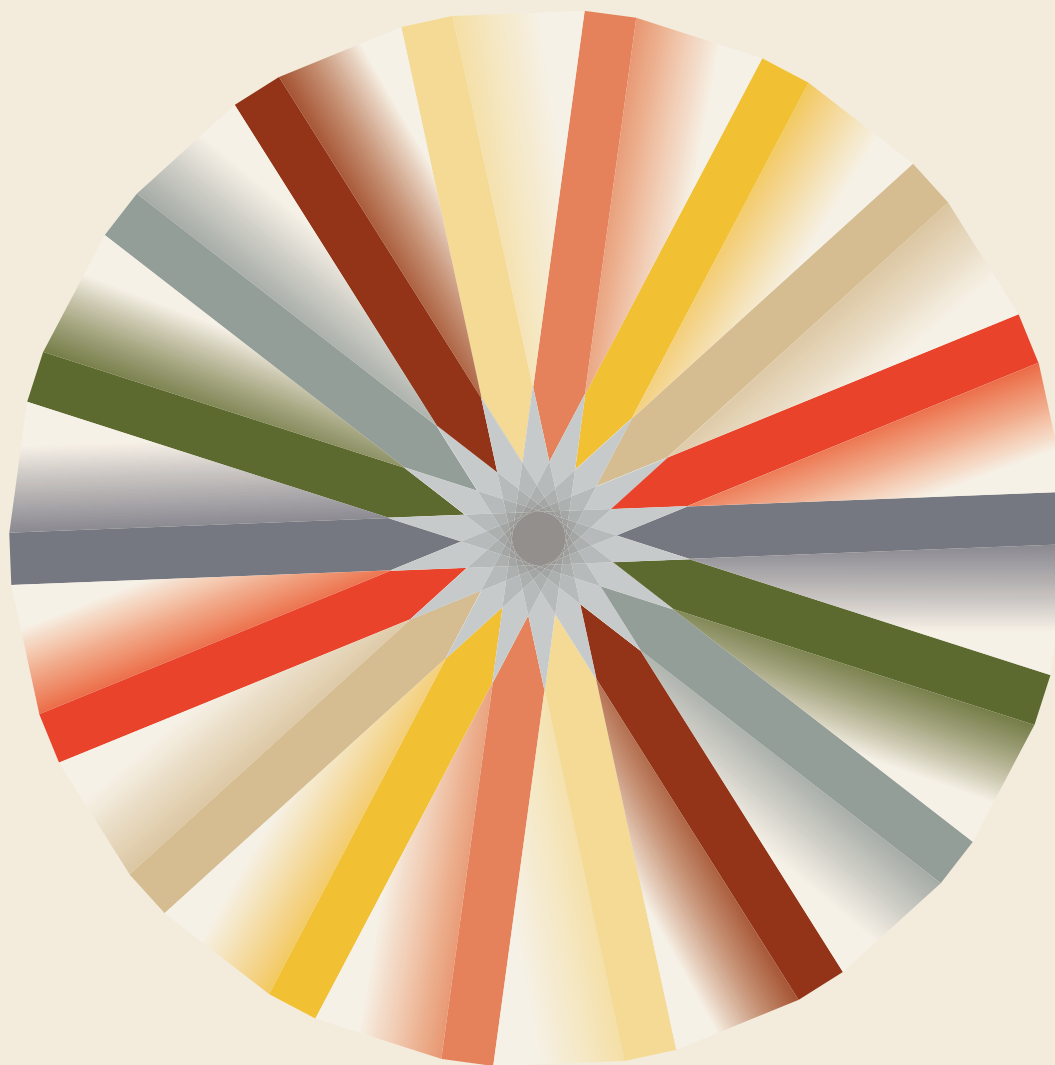
Centre for Effective Services ühendab omavahel uuringud, strateegia ja praktika, et parandada kõigi lirimaa saare kogukondade, laste ja noorte tulemusi.

Me töötame selle nimel, et mõjutada strateegia ja süsteemi muutmist, toetame uuenduslikku teenusekorraldust ja selle rakendamist ning arendame riigiasutuste, organisatsioonide, teadlaste ja praktikute teadmisi, oskusi ning võimekust.

Osana uue põlvkonna vahendusorganisatsioonidest on CES mittetulundusühing, kes aitab kogukondade, laste ja noorte elu edendada.

CES-i toetavad eraõiguslik heategevusfond Atlantic Philanthropies ning lirimaa valitsuse laste ja noorte osakond. CES on tagatisega piiratud mittetulundusühing (ettevõtte registrinumber 451580 ja heategevusorganisatsioonide registrinumber lirmaal 19438).

© Centre for Effective Services, 2014

NOORSOOTÖÖ IDEED RAKENDATUNA
praktikas

Autoritest

Oma osalusega töörühmas, mida juhtis Dublini noorsootöö nõukogu, aitasid selle teoreetilis-praktilise allika loomisele ja arengule oluliselt kaasa järgmised isikud:

Mary Robb, kvaliteedistandardite koolituste ja ressursside töörühm

Caroline Jones, Dublini noorsootöö nõukogu

Mathew Seebach, Youth Work Ireland

Amy Power, sõltumatu konsultant (varem laste ja noorte osakond)

Esialgsele kavandile andsid kirjalikku tagasisidet:

Graham Griffiths, programmijuht, noorte ja kogukonna arendamine, Bradfordin Kolledž

Sam McCready, vanemlektor, sotsioloogia ja rakendussotsiaalteaduste instituut, Ulsteri Ülikool

Professor Dale Blyth, avatud ülikooli õppejõud, sotsiaaltöö instituut, hariduse ja inimeste arengu kolledž, Minnesota Ülikool

Dr Sue Redmond, juhataja, hea tava üksus, Foroige

Siobhan Brennan, vanemprojektitöötaja, riiklik noorte tervise programm, Iirimaa riiklik noortenõukogu

Dr Roger Harrison, Suurbritannia Avatud Ülikool

Suulist tagasisidet andsid:

Sue Wayman ja Jo Trelfa, laste, noorte ja kogukonna valdkonna vanemlektorid, St. Marki ja St. Johni Ülikooli Kolledž, Plymouth

Professor John Davis, väikelaste kaasava õppe professor, hariduse, kogukonna ja ühiskonna instituut, Edinburghi Ülikool

Täname neid kõiki.

Sisukord

Eessõna	5
Sissejuhatus	7
Milleks see teoreetilis-praktiline allikas on mõeldud	8
Jõustamine	9
Allika kasutamine	11
Aluspõhimõtted	15
I ALUSPÕHIMÕTE: Õigused ja osalemine	16
II ALUSPÕHIMÕTE: Turvalisus ja heaolu	18
III ALUSPÕHIMÕTE: Haridus ja areng	20
IV ALUSPÕHIMÕTE: Võrdsus ja kaasatus	22
V ALUSPÕHIMÕTE: Kvaliteet ja täiustamine	24
Teoreetikud	26
Viited teoreetilistele allikatele	44
Tabelid ja joonised	
Joonis 1. LAKKAMATU TÄIUSTAMISE TSÜKKE	8
Tabel 1. NOORSOOTÖÖ TEOREETILISED ALLIKAD	11

Eessõna

Centre for Effective Services lõi koostöös kohalike ja rahvusvaheliste kolleegidega ning Dublini noorsootöö nõukogu juhitud töörühma väärtusliku panuse abil teose „**Noorsootöö ideed rakendatuna**”.

See vastab vahetult noorsootöötajate vajadustele, millele nad juhtisid tähelepanu 2012. aastal toimunud liri riikliku noorsootöö kvaliteedistandardi raamistikule (NQSF) keskendunud rändkampaaniate ajal. Nende ürituste eesmärk oli ühendada noorsootöö teooria ja praktika nii, nagu seda kogevad sellel alal töötavad inimesed. Igal üritusel arutasid noorsootöötajad probleemide ja raskuste üle, mida nad olid kogenud, ning üsna pea sai selgeks, et nad olid leidnud lüngad, mida tuli täita. Allika otstarve on aidata noorsootöötajatel tööd planeerida, seda plaani omakorda ellu viia ja lõpuks tulemusi hinnata.

Esimeses osas pealkirjaga „**Praktikas**” käsitletakse tegevusi ning esitletakse mudeleid, praktilisi juhendeid ja vahendeid ning viiteid artiklitele ja muudele allikatele. Teises dokumendis pealkirjaga „**Teoorias**” käsitletakse järgmist: selle teose päritolu; kellele see teos on mõeldud; kuidas seda võiks kõige edukamalt kasutada; selle arendamise viisid.

Allika koostamisel järgiti kolme põhimõtet. Esiteks jälgiti, et kasutatud materjalid ja viited oleksid võimaluse korral internetis vabalt kättesaadavad. Lisaallikaid leiab organisatsiooni [Centre for Effective Services](#) loodud [veebiteekaardist](#) (Online Route Map). Teiseks ei ole tegemist ajutise programmiga: see on loodud nii, et seda saab vajaduse korral alati kasutada. Kolmandaks

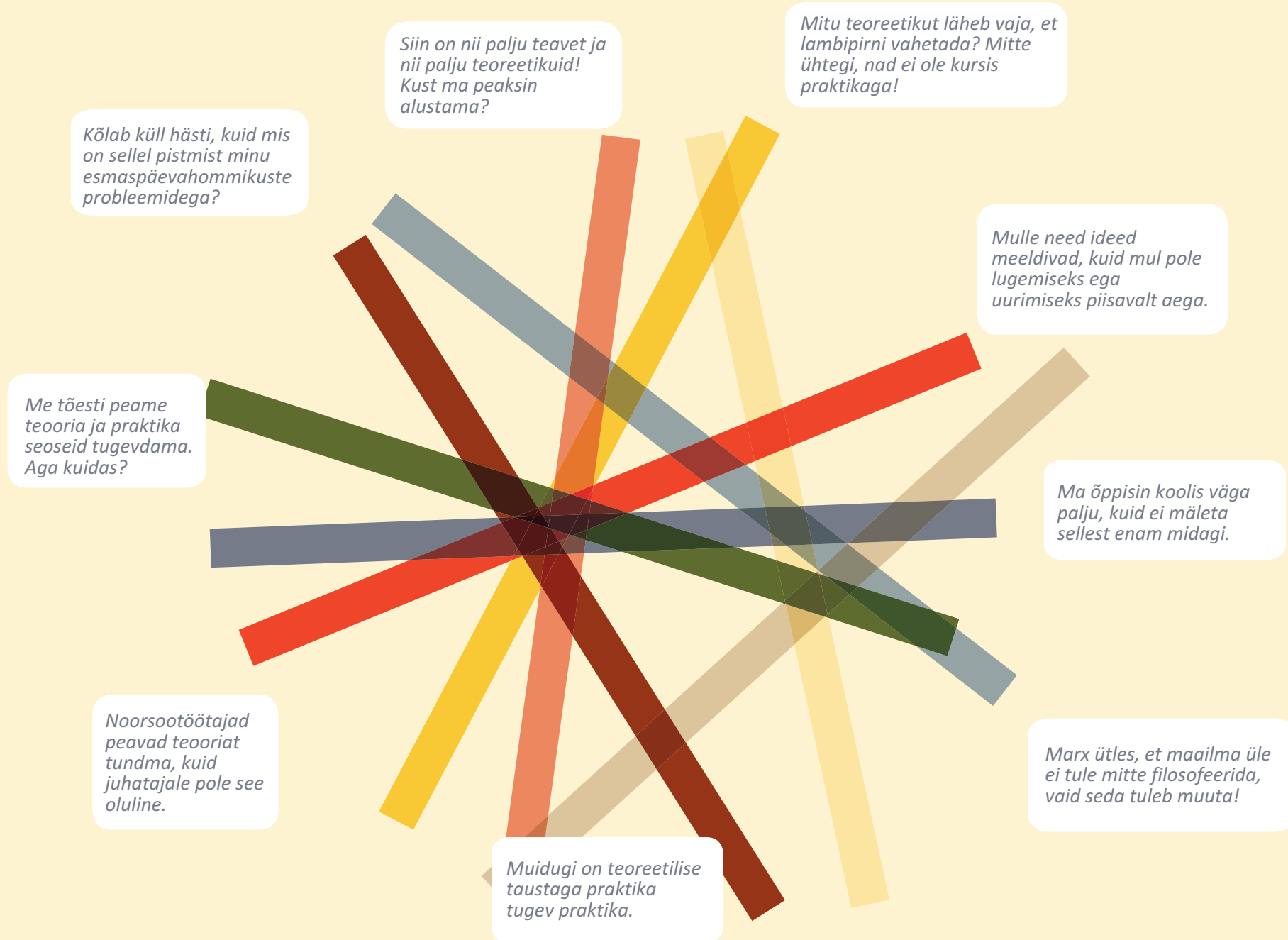
ei ole see programm muutumatu: seda laiendatakse ja täiendatakse kasutajate tagasiside põhjal. Sinu kui kasutaja arvamus on tähtis ja me tahame seda kuulda. „**Noorsootöö ideed rakendatuna**” on loodud sinu ja nende noorte heaks, kellega töötad. Kõik mõtted, kommentaarid ja soovitusel on oodatud dr John Bamberi aadressile jbamber@effectiveservices.org.

Palun pöörake tähelepanu järgmisele:

Teose eesmärk ei ole anda kõikehõlmavat ülevaadet kõigist noorsootöö alusteoriatest. Lisaks ei väida me, et siinnimetatud teoreetikud ja teooriad on õiged, parimad, tähtsaimad ning vaieldamatud. Need on valitud paljudest võimalikest allikatest kindla eesmärgiga aidata noorsootöötajatel arendada oma võimet teooria ja praktika seoseid tugevdada.

Sa ei leia siit kõike, mida otsid. Selleks et saaksid oma küsimustele vastused ja et sinu ootused täituksid, tuleb omaks võtta siin illustreeritud õpirotsess.

Protsessi ja sisu parem tundmine aitab vähendada oma küsimustele vastamiseks kuluvat aega. Nii et kasuta allikat tihti!

Sissejuhatus

„Noorsootöö ideed rakendatuna praktikas” on mõeldud noorsootöötajatele kasutamiseks koos [veebiteekaardiga](#), mille on samuti loonud Centre for Effective Services. Selle teose arendamise mõttetöö on täielikult ära seletatud kaasnevas teoses pealkirjaga „Teoorias”. Teose idee pärineb Iirimaa 2012. aastal peetud rändkampaaniatest, mille eesmärk oli ühendada noorsootöö tõendid ja [liri riiklik noorsootöö kvaliteedistandardi raamistik](#) (NQSF). Nendel üritustel tõid noorsootöötajad esile hulga raskusi ja probleeme, mis olid tekkinud teooria ühendamisel praktikaga. Tavaliselt seostusid nende küsimused töö aluseks olevate teoreetiliste allikatega: kust neid leida või kuidas kasutada teooriat viisil, mis seostub nende tööga ja on selle aluseks praktikas.

Eelmisel leheküljel olnud kommentaarid olid tüüpilised rändkampaaniate ajal avaldatud arvamused.

Vastuseks noortele suunatud teenuste pakkujate, organisatsioonide ja noorsootöötajate soovile tugevdada teooria ja praktika koosmõju, pakub see allikas struktureeritud raamistikku, et nad saaksid oma tööd hinnata, sõnastada ja täiustada vastavalt viiele NQSF-i aluspõhimõttele:

- 1 noortekeskus: tunnustame noorte õigusi ning hoiame fookuses noorte aktiivset ja vabatahtlikku osalust;
- 2 pühendume noorte ohutuse ja heaolu tagamisele ning edendamisele;
- 3 harime ja arendame;
- 4 pühendume võrdsuse ja kaasatuse tagamisele ning edendamisele kõigis noorte ja täiskasvanutega seotud tegevustes;
- 5 pühendume kvaliteetse noorsootöö pakkumisele ja jätkuvale arengule.

Dublini noorsootöö nõukogu on kirjutanud NQSF-ile väärt juhendi, mida saab lugeda [siit](#).

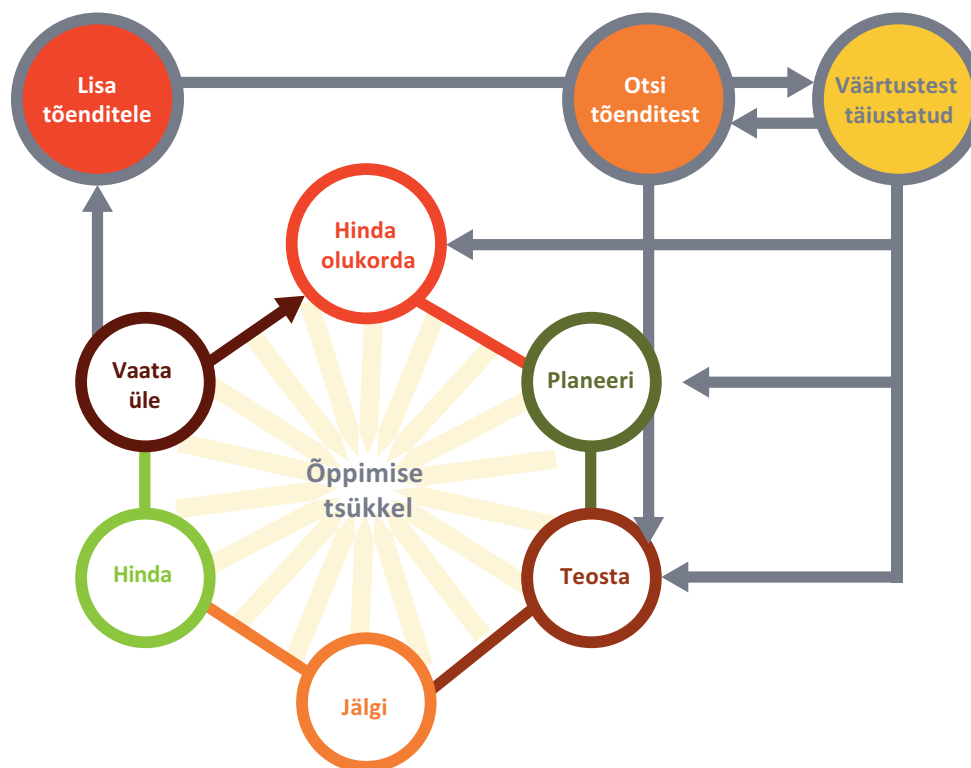

Milleks see teoreetilis-praktiline allikas on mõeldud

Noorsootöö muutub tugevamaks, kui praktikud pääsevad ligi laiale valikule tõenditele ning võrdlevad neid oma filosoofiliste ja poliitiliste veendumustega. Selle saavutab pideva mõtlemise ja tegutsemise tsükli abil, mille tõttu saavad praktikud paremini sõnastada oma töö eesmärged, seda, mida nad loodavad tööga saavutada ning millised oskused ja tegevused on

eesmärgi täitmiseks vajalikud. Tsükkel täiustab praktikute tööd ja võimaldab neil oma tegevusest õppimise kaudu täiendada enda tõendipagasit.

Joonis 1. LAKKAMATU TÄIUSTAMISE TSÜKKEL

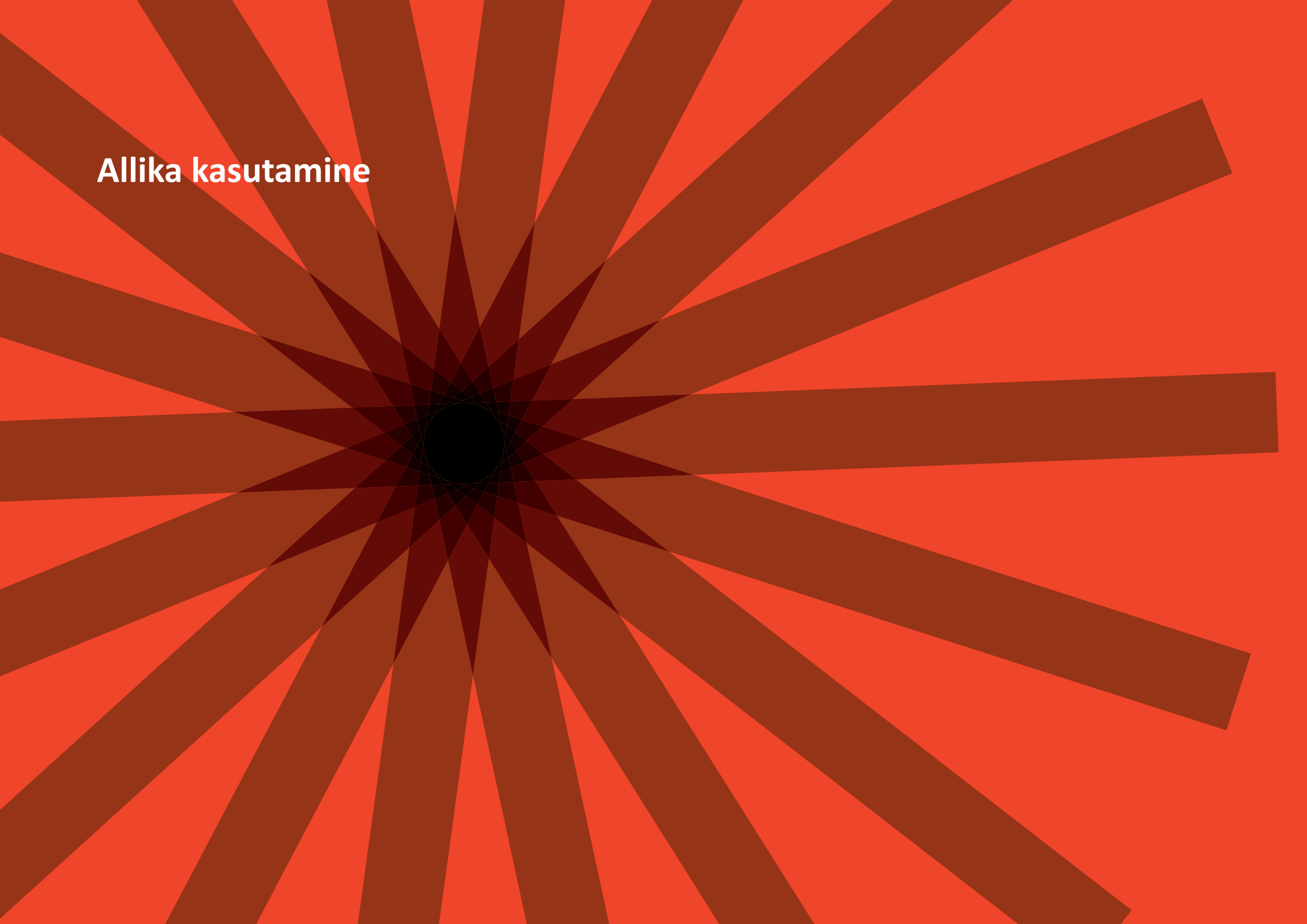
Jõustamine

Allikas julgustab noorsootöötajaid toetama noori jõustamise käigus. Jõustamine on keskne idee, kuna see:

- 1 viitab nii noortega töötamise viisile (protsess) kui ka selle töö eeldatavatele saadustele (tulemustele);
- 2 väljendab noorsootöö laialt aktsepteeritud eesmärki, mis seisneb isiklikus ja sotsiaalses arengus.

Noorsootöötajad aitavad noortel moodustada rühmi ühise eesmärgi saavutamise nimel või tegeleda nende jaoks aktuaalsete probleemide ja murekohtadega. Sedasorti rühmategevus võib omakorda kaasa tuua ühiseid tegevusi, mille jooksul muudetakse näiteks isiklikke ja kogukondlikke asjaolusid, teenuse osutamist või lõpuks sotsiaalseid ja majanduslikke tingimusi.

Allika kasutamine

Allika kasutamine

Allika **esimene kasutuseesmärk** on süstemaatiliselt ühendada jõustamise kolm aspekti seotud teoreetiliste valdkondadega ning seejärel teha seda hüperlinkide ja näitlikustavate teoreetikute abil. Lingid annavad juurdepääsu suurele hulgale ideedele ja muudele allikatele, nii et igaüks saab teabele ligi viisil, mida peab kõige asjakohasemaks.

Siinkohal tuleb rõhutada, et paljud teoreetikud ja teooriad võivad kuuluda ühte või mitmesse kategooriasse. Tabelis näitlikustamise eesmärgil nimetatud teoreetikute väärtus seisneb nende tuntuses ja asjaoludes, et nende töid on märkimisväärselt palju uuritud ja kritiseeritud ning need on ajas vastu pidanud. Nendel põhjustel – vaatamata sellele, et loetletud tööd on mõneti osalised, piiratud, ebatäiuslikud või vaidlustatud – saavad need allikad aidata teoreetilist alust otsida.

Tabel 1. NOORSOOTÖÖ TEOREETILISED ALLIKAD

Jõustamine	Seotud teoreetiline valdkond	Teooria või teoreetik
Isiklik areng (hõlmab): kriitilise mõtlemise oskuse arendamist, uute praktiliste oskuste omandamist või täiustamist, eesmärkide seadmise ja planeerimise oskust või üldisemalt õppimise õppimist, väärtustes ja uskumustes kahtlemist ning nende arendamist.	Arengupsühholoogia Inimareng Inimsuhtlus Õpiteooria Haridusteooria Mitteformaalne haridus	Dewey – kogemusõpe Kolb – õppimise tsükkel Bruner – avastusõpe Rogers – põhitingimused Mezirow – kriitiline refleksioon Maslow – inimvajaduste hierarhia
Rühma areng (hõlmab): inimeste suhtlusoskuse arengut, teadlikkust teistest ja austust nende vastu, võimekust juhtida ja osaleda kaasavas otsustamises, oskust teha kindlaks alameesmarke ja ülesandeid, võimekust osaleda arengus ning seda analüüsida.	Sotsiaalsühholoogia Sotsiaaltöö rühmades Kasvatusteadus Juhtimine	Võgotski – sotsiaal-kultuuriline teooria Bandura – vastastikune determinism Revans – tegevusõpe Tuckman – rühmade arenguetapid Habermas – kommunikatiivne tegevus Anyon – sotsiaalselt kasulik teooria
Sotsiaalne areng (hõlmab): võimekust tuvastada ja uurida huvipakkuvaid valdkondi või probleeme, mõista sotsiaalseid struktuure ja võimusuhteid, võtta kaitstavaid seisukohti ja esitada arvamusi, luua strateegiaid olukordadega tegelemiseks, teha teiste rühmadega koostööd või panna nad proovile, tegeleda asjaolude ja tingimustega, mis noori mõjutavad, määratlevad või piiravad (nt noored naised, LGBT-inimesed, mustanahalised või teatud geograafilisest asukohast pärit vaesed noored).	Sotsioloogia Poliitika Kohalik areng Võrdsuse ja mitmekesisuse teooriad Tegevusuuring	Marx – klassivõitlus Gramsci – hegemoonia Bourdieu – habitus Foucault – võim/teadmine Freire – kriitiline teadvus bell hooks – kaasav pedagoogika Bronfenbrenner – ökoloogilised süsteemid

Allika **teine kasutuseesmärk** on ühendada teoreetikud ja teooriad viie aluspõhimõttega. Seda on võimalik saavutada, kasutades alustuseks järgmisi küsimusi:

Millised oleksid sinu enda küsimused ning kuidas sa ühendaksid need tabelis antud teoreetikute ja teooriatega? Millised teooriad ja teoreetikud sa nimekirjast eemaldaksid või sinna lisaksid?

Основной принцип	Теория и теоретик
1 Õigused ja osalemine Mida me ühiskonna all mõtleme? Kuidas on ühiskond üles ehitatud ning kuidas see eluvõimalusi mõjutab? Kuidas saavad noored ühiskonnast mõelda ja seda kritiseerida? Millised on noorte võimalused ühiskonnas osaleda? Kuidas me saame olukorda muuta?	Marx – klassivõitlus Gramsci – hegemoonia Bourdieu – habitus Foucault – võim/teadmine Freire – kriitiline teadvus
2 Turvalisus ja heaolu Mida me turvalisuse all mõtleme? Milline on meie vastutus teiste ees? Milliseid reegleid tuleb järgida, et oleks turvaline olla? Mida heaolu tähendab? Kuidas peaksime teistega koos eksisteerima?	Rogers – põhitingimused Bronfenbrenner – ökoloogilised süsteemid Maslow – inimvajaduste hierarhia
3 Haridus ja areng Kas on märgata arenguetappe? Mis arengut mõjutab? Kuidas me õpime ja uusi teadmisi saame? Mis aitab meil õppida ja seda jätkata? Milline on mitteformaalse õpetaja roll? Mida kriitiline meel hõlmab? Kuidas me saaksime rühmades kõige edukamalt õppida?	Kolb – õppimise tsükkel Bruner – avastusõpe bell hooks – kaasav pedagoogika Võgotski – sotsiaal-kultuuriline teooria Bandura – vastastikune determinism Habermas – kommunikatiivne tegevus Anyon – sotsiaalselt kasulik teooria Dewey – kogemusõpe
4 Võrdsus ja kaasatus Kust ebavõrdsus alguse saab? Kuidas ühiskonnarühmad ebavõrdsust kogevad? Mida saame võrdsuse edendamiseks teha? Kuidas saame mitteformaalsete õpetajatena olla kaasavad?	bell hooks – kaasav pedagoogika Marx – klassivõitlus Gramsci – hegemoonia Bourdieu – habitus Foucault – võim/teadmine Freire – kriitiline teadvus
5 Kvaliteet ja täiustamine Kuidas organisatsioonid oma praktikat täiustavad? Miks peaksid praktikud end järjepidevalt arendama? Kuidas peaksid praktikud praktiseerima? Kuidas saaksid praktikud end arendada? Kuidas saaksid rühmad teha paremat koostööd?	Kolb – õppimise tsükkel Bruner – avastusõpe Revans – tegevusõpe Tuckman – rühmade arenguetapid Mezirow – kriitiline refleksioon

Allika kolmas kasutuseesmärk hõlmab väikest rühmaülesannet, et ergutada dialoogi noorsootöö praktika täiustamise teemal.

Rühma ülesanne on lugeda ühte või mitut teoreetiku lühitutvustust (täpse arvu võib ise valida), mis on toodud hilisemas peatükis. Tutvustustes on välja toodud nende põhiideed ja olulisus noorsootöö praktikas.

Iga rühma liige valib 1–3 ideed, mille üle ta sooviks arutleda. Ära häbene ka oma ideid pakkuda!

Püüa valitud ideid ülejäänud rühmakaaslastele seletada ja noorsootöö täiustamisega siduda. Mõned küsimused, millele mõelda.

- Kuidas võiksid need ideed sinu enda töös kasulikud olla? Mil viisil võimaldavad need ideed oma tööd teise nurga alt näha?
- Kuidas need seostuvad ideedega, millega sa oled juba tuttav?
- Kuidas suhtud nende teoreetikute tsitaatidesse?
- Kas oskad ka ise mõne tsitaadi pakkuda?
- Milliseid ideid tahaksid ise lisada ning kuidas need sinu töös kasulikud oleksid?

Proovige need ideed rühmaga kokku panna. Kas need sobivad kokku? Kas need kattuvad või hoopis välistavad üksteist?

Lõpuks räägib iga rühma liige, mida ta harjutusest õppis (kui õppis).

Kas jõudsite ka mingitele ühistele järeldustele? Kas ka tulevikuplaanide ja tagajärgede puhul?

Allika neljas kasutuseesmärk on teatud tüüpi „näkitsemine”, mis tähendab lihtsalt materjalide enam-vähem ebakorrapärasel viisil läbivaatamist. Näiteks võid uurida veebiteekaardi ühe suuna hüperlinke (jaamu). Loetud sisul võib olla ootamatu mõju ning see võib panna sind uut moodi mõtlema.

Allika viies kasutuseesmärk seisneb praktika täiustamises. Nagu edaspidi seletatakse, peaks seda tegema töörühmades või praktikutest koosnevates rühmades. See on pidev tegevus, mis aegamööda parandab teatud küsimuste või probleemidega seoses sinu arusaamist ja võimekust.

Seoses iga järgmistel lehekülgedel käsitletud aluspõhimõttega

- 1 Mõttele välja küsimus, olukord, probleem või võimalus, millele sa parasjagu tööga seoses mõtled. See peab olema midagi keerulist, mida ei saa üheselt mõista ja mille lahendus pole ilmselge või sirgjooneline.
- 2 Pane paika küsimused, mida tahad antud olukorraga seoses küsida, ja vaata, kuidas see seostub ühe või mitme aluspõhimõttega. Proovi olla nii konkreetne kui võimalik, kuna see säästab sind ebavajalikust otsimisest. Lisaks ürita eesmärk täpselt sõnastada. Mida sa täpsemalt saavutada püüad?
- 3 Loe allikast osa, kus on mudel ning tegevuse või ideede ja väärtuste info. Mudel (tavaliselt graafilisel kujul) esindab protsessi ning (a) näitab selles sisalduvaid elemente ja seega (b) annab analüüsile raamistiku või on tegevuse juhis.
- 4 Mõttele, mil määral aitab mudel sinu valitud probleemi kasulikult vaagida.
- 5 Kui sind huvitab eelkõige praktika, loe teavet, mis on pealkirja „**Tegevus**” all. Jagage see töö omavahel ära. Anna allikate uurimiseks aega. Lase igal liikmel anda leitu teemal tagasisidet suuliselt või märkmete abil.
- 6 Kui sind huvitab eelkõige mõtte arendamine, loe teavet hüperlinkidest, mis on pealkirja „**Ideed**” all. Jagage see töö omavahel ära. Anna allikate uurimiseks aega. Lase igal liikmel anda leitu teemal tagasisidet suuliselt või märkmete abil.
- 7 Arutlege omavahel, pange leitud info kokku ja tegutsege leitu põhjal. Läbige joonisel 1 toodud tsükkel: planeeri – teosta – vaata üle.
- 8 Mõelge ja õppige oma tegudest ning otsustage, kas vajate rohkem infot.
- 9 Korrake harjutust nii, nagu ette nähtud, kuni olete tulemustega rahul.

Aluspõhimõtted

I ALUSPÕHIMÕTE:

Õigused ja osalemine

Noortekeskus: tunnustame noorte õigusi ning hoiame fookuses noorte aktiivset ja vabatahtlikku osalust.

Et vastata töö tekkinud „**kuidas**” küsimustele, vaata neid allikaid

[Young Voices](#)

Annab juhiseid noorte kaasamiseks noorsootöösse.

[Minnesota Ülikool](#)

Videoettekanded noorte kaasamise ja kodanikuosaluse teemal Ameerika Ühendriikide kontekstis.

[Noorte ja täiskasvanute koostöö](#)

Juhised noortele ja täiskasvanutele allikate, koolituste ja tehnilise abi tarvis, mille kaudu kõigile noortele uusi rolle luua; projekt Freechild.

[Demokraatlik kodanikuosalus](#)

Juhised, kuidas koos noortega luua demokraatlikumaid kogukondi.

Et analüüsida enda lähenemist osalemisele, vaata seda mudelit

Osalemise mudel

Projekti Freechild noorte ja koos noortega saavutatud sotsiaalse muutuse skaala

Kõik kogukonna liikmed võtavad otsuseid vastu ja tegutsevad

Noored algatavad ning jagavad täiskasvanutega otsuseid ja tegevusi

Noortega konsulteeritakse, täiskasvanud tegutsevad

Noored viivad tegevuse täide ja täiustavad otsuste tegemist

Täiskasvanud algatavad koos noortega ühise tegevuse

Noored algatavad tegevuse ja viivad selle ellu

Mugandatud Roger Harti teose „Children’s participation: From tokenism to citizenship” põhjal, UNICEF Innocenti Essays, nr 4, UNICEF / rahvusvaheline laste arengu keskus, Firenze, Itaalia, 1992.
Mudel © 2003 The Freehold Project. Kõik õigused kaitstud.

Et vastata töö tekkinud „**miks**” küsimustele, vaata neid allikaid

[Noorsootöö alused](#)

Iirimaa riikliku noorsoonõukogu ülevaade noorsootöö üldtunnustatud joontest.

[Jõustamine](#)

Artikkel, kus kirjeldatakse noorte arengu eksperdi rolli jõustamise kaasamises programmi planeerimisse.

[Youth rights](#)

Dublini noorsootöö nõukogu väljaanne noorte õigustest.

Kuidas osaluse mudelit kasutada

Enamik inimesi on tuttavad Harti ja Arnsteini osaluse redelitega. Astmete idee viitab sellele, et madalamad astmed ei ole nii head kui kõrgemad, kuid kontekstist olenevalt võib madalama astme osalus olla asjakohasem. Projekti Freechild spiraalmudel on erinevad noorte osaluse tüübid.

Vastavalt nende kodulehele:

„Spiraal sümboliseerib sotsiaalse muutuse mittelineaarset liikumist. Ei ole võimalik lihtsalt ühest punktist alustada ja teises lõpetada, protsess hoopis areneb järk-järgult ning loodetavasti ka kasvab suuremaks. See on kestnud kauem kui ainult tänapäeval ning mudeli eesmärk on teadvustada minevikku. Spiraal näitab ka seda, kuidas võimalused vähenevad, kui vähem inimesi on kaasatud.”

© 2008. Projekti Freechild nimel on selle materjali autoriõigus Adam Fletcheril.

<http://www.freechild.org/measure.htm>

Olulisus allikale/NQSF-ile

Selgitav

Laseb noortele ja teistele inimestele näidata osalemise eri tasandeid, mida on võimalik saavutada, ning nende rolli kogu protsessis.

Planeerimine

Aitab leida kõige asjakohasema kaasamisviisi, metodoloogia ja tulemuste plaani.

Tegevus

Näitab, mis kaasneb siis, kui võimu noortega jagada.

Hindamine

Aitab hinnata osaluse ulatust.

Paneb mõtte liikuma

Aitab esitada uurivaid küsimusi, nagu: Miks on organiseerimine siinsel tasandil? Miks ei saa noored kõiki otsuseid vastu võtta? Miks ei saa noored teha kõike, mida nad tahavad?

II ALUSPÕHIMÕTE:

Turvalisus ja heaolu

Pühendume noorte ohutuse ja heaolu tagamisele ning edendamisele

Et vastata töö tekkinud „**kuidas**” küsimustele, vaata neid allikaid

[Firm foundations](#)

Vajaduste hindamise vahendid.

[Protecting our children and young people](#)

Iirimaa riikliku noortenõukogu noorte kaitsmise vahendid.

[A guide to developing policy on child protection and welfare](#)

Laste kaitse ja heaolu arendamise strateegia juhend, Dublini noorsootöö nõukogu.

[Vajaduste hindamine](#)

Dublini noorsootöö nõukogu loodud vajaduste hindamise protsessi hea tava juhend.

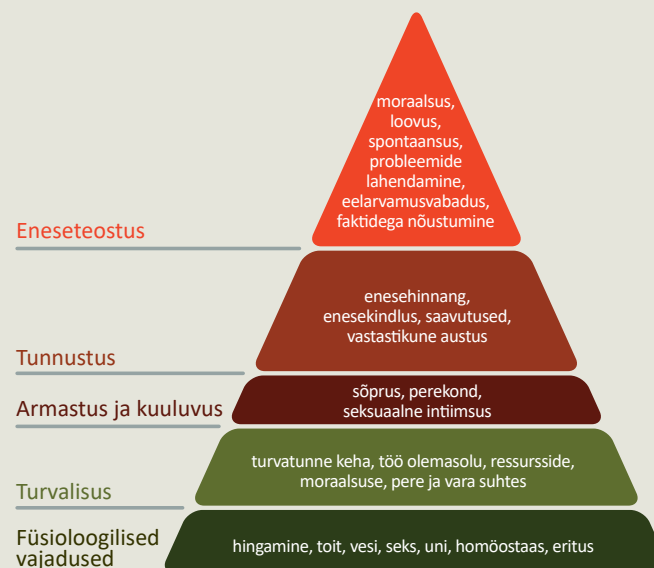
[Duty to Care](#)

Laste ja noortega töötamise ohutute tavade juhend.

Et analüüsida enda lähenemist turvalisusele ja heaolule, vaata seda mudelit

Turvalisuse ja heaolu mudel

Maslow' inimvajaduste hierarhia

Et vastata töö tekkinud „**miks**” küsimustele, vaata neid allikaid

[Noorte vaimse tervise probleemid](#)

Iirimaa riikliku tervishoiu juhatuse raport noorte vaimse tervise ja heaolu teemal.

[Tugevuspõhine praktika](#)

Resiliency Initiatives tutvustab tugevuspõhist lähenemist.

[Vastupidavus](#), mis selles Austraalia veebiajakirjas ära seletatakse.

[„Kirjanduse ülevaade riski hindamise allikatest lastele, kes on seadusega pahuksisse sattunud”](#), Irish Youth Justice Services.

[Ökoloogiline lähenemine](#)

Artikkel ökosüsteemide teooriast, mille kohaselt mõjutavad erinevad keskkonnasüsteemid inimese arengut.

[Web Wheel](#)

Youthreach'i kogutud lingid vaimse tervisega seotud veebisaitidele.

[Heaolu](#)

Barnadose sissejuhatus noorte heaoluga seotud probleemidesse.

Kuidas turvalisuse ja heaolu mudelit kasutada

Maslow' püramiidi suhtutakse üldiselt kui hierarhiasse, mis tähendab, et madalama astme vajadused tuleb täita enne kõrgemaid. See on aga küsitav. Parem on suhtuda sellesse püramiidi kui ühte viisi esitada graafiliselt erinevaid vajadusi, mis tulenevad individuaalsete, perekondlike ja sotsiaal-majanduslike tingimuste koosmõjust (vt Bronfenbrenner). Iga valdkonnaga seoses võivad praktikud esitada mõningad vajalikud küsimused, näiteks:

- Milline on noorte olukord?
- Kas neile tehakse liiga, kas neid ähvardatakse, kahjustatakse või on nad ebasoodsas olukorras?
- Kas neid takistatakse kuidagi?
- Mis asjaolud takistavad neil tundmast rahulolu?
- Mis on selle põhjused ja kuidas saab nende asjaoludega tegeleda?
- Kui nendega ei saa otseselt tegeleda, siis kas neid saab kuidagi kompenseerida?
- Kuidas peavad muutuma noored, kuidas nende keskkond ja kuidas nende kahe suhe?

Näiteks on armastuse ja kuulumisvajaduse puhul perekonna roll ülioluline. Kui aga peresuhted on halvenenud, siis kas kogukond saab noortele pakkuda võimalust kuuluda rühma, meeskonda või organisatsiooni, kus noored saaksid enesekindlust juurde ning tunneksid end kaaslase seas aktsepteerituna? Või teine näide: kui noort ümbritsevad rassism, seksism, eelarvamused ja diskrimineerimine, siis kas koostöös noortega saab probleemi lahendamiseks midagi teha?

Sellest vaatenurgast on püramiid raamistik, mis toetab ennetavalt noorte eri valdkondade arengut ja püüdlusi.

Olulisus allikale/NQSF-ile

Selgitav

Näitab, et noorte turvalisuse ja heaolu edendamine tähendab rohkemat kui lihtsalt turvalisuse tagamist. See võib tähendada ka mõistlike riskide võtmist.

Planeerimine

Aitab mõelda ohutuse positsioonist seoses noorte heaolu teiste aspektidega.

Hindamine

Aitab hinnata, kas programm või projekt tagab ohutuse, mis on vastavuses noore ja rühma arenguastmega.

Paneb mõtte liikuma

Aitab noorsootöötajatel laiendada oma arusaama turvalisusest koos teiste heaolu aspektidega.

Analüüs

Aitab uurida sinu viise, kuidas sa noorte turvalisust ja heaolu edendad.

III ALUSPÕHIMÕTE:

Haridus ja areng

Et vastata töö tekkinud „**kuidas**” küsimustele, vaata neid allikaid

[Õppimisteooriate register](#)

viited teooriatele ja õppimismudelitele

[Kogemusõpe](#)

James Neilli kogemusõppe tegevuste ja allikate kokkuvõte.

[Dialogil põhinev õpe\(tamine\)](#)

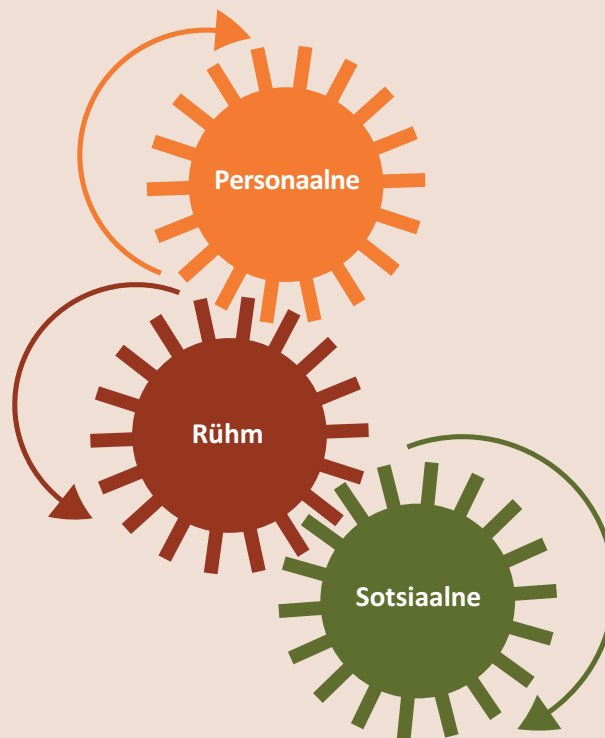
Freire'i õpetustest lähtuv käsitlus, mille kohta on hulk allikaid teemal, kuidas muuta haridus millekski, mis on tõsiseltvõetav, range, metoodiline ja olemuselt protsess ning mis ühtlasi tekitab õnnetunnet ja rõõmu.

[Tegevusõpe](#)

Seletab, kuidas rühmaliikmed õpivad reflekteerimise teel, eriti mis puudutab tegevusi, mida nad teevad päriseluga seotud prioriteetidega tegelemiseks.

Et analüüsida enda lähenemist haridusele ja arengule, vaata seda mudelit.

Arengu mudel

Et vastata töö tekkinud „**miks**” küsimustele, vaata neid allikaid

[Kriitiline praktika](#)

Artikkel kriitilise praktika kasutamise võimalustest noorsootöös.

[Mitteformaalse hariduse teemaline raport](#)

Ülevaade erinevatest lähenemistest mitteformaalsele haridusele.

[Noorsootöö plussid](#)

Trükis, mis seletab, et noorsootöö ei ole ei sotsiaalhoolekanne ega ka formaalne õpe, vaid kombineerib mõlema elemente kriitilise õppimise ja noori toetavate võimaluste kontekstis.

[Sotsiaalpedagoogika](#)

Mark Smith kirjutab Euroopa arusaamast sotsiaalpedagoogikast.

Kuidas arengu mudelit kasutada

Selle mudeli järgi algab jõustamine siis, kui noorsootöötaja julgustab väikest noorterühma, mille liikmed jagavad sarnaseid isikuomadusi ja huve, võtma ning arutama seisukohti teemadel, mis neid huvitavad või puudutavad. Esimeses osas aitab noorsootöötaja osalejatel oma suhtlusoskust parandada. See võib tähendada tähelepanu pööramist üksikisikutele ja eneseteadlikkusega seotud tööd, eriti seoses selliste rääkimise ja käitumise aspektidega, mis võivad takistada inimestel teisi viisakalt kuulamast, või eneseväljendusviisidega, mis toovad kaasa ebavajalikke tülisid või muid negatiivseid reaktsioone. See hõlmab tihti tööd nii emotsionaalsel kui ka kontseptuaalsel tasandil.

Eneseteadvuse ja suhtlusoskuse arendamine aitab omakorda kaasa teises etapis, milleks on rühma koostöövõimekuse tugevdamine koos oskusega hoolikalt teema üle arutleda. Selle etapi mõtte on lasta osalejatel täpsemalt ja põhjalikumalt aru saada rühma puudutavast sotsiaalsest probleemist või murest. Etapi eesmärk on anda rühmale vahendeid, mida suunata kriitilisse mõtlemisse või probleemide lahendamisse.

Rühma võimekuse suurendamine annab võimaluse võtta ette kolmas tegevuse osa. Selles osas paneb rühm paika oma huve puudutava või sotsiaalse probleemi lahendamise tegevuskava. Siinkohal luuakse ja lepitakse kokku tegevusplaan ning jagatakse ära selle elluviimisega seotud vastutused. See osa hõlmab plaani täideviimist ja tulemustest õppimist. Noorsootöötajad saavad aidata osalejatel planeerida ja hoida nende tegevusel silm peal.

See mudel ei sätesta, et protsess peab algama individuaalsele arengule keskendumisega. Olenevalt olukorrast võib alustada ka rühma või tegevuse osast. See tähendab, et sotsiaaltöötajad peaksid pöörama tähelepanu üksikisikute ja rühma arenguprobleemidele, isegi kui rühm on sotsiaalsele tegevusele keskendunud. Sarnaselt eelnevaga, isegi kui fookuses on individuaalne või rühma areng, peab sotsiaaltöötaja otsima sotsiaalse tegevuse potentsiaali.

ALLIKAS: BAMBER, J. JA MURPHY, H. (1999)

Olulisus allikale/NQSF-ile

Selgitav

Näitab, et noorsootöö kujutab endast mitteformaalset haridus- ja arenguprotsessi.

Planeerimine

Näitab, kuidas ülevaatamine/reflekteerimine ning järeldamine/õppimine aitavad noorte arengut planeerida.

Tegevus

Tuletab meelde, et peaksime korraks peatuma ja mõtlema iga kord, kui midagi teeme.

Hindamine

Kirjeldab lihtsat mõtlemise ja arengu mudelit, mis aitab sul oma tööd hinnata.

Paneb mõtte liikuma

Mudelit saab kasutada selleks, et julgustada arengu uutmoodi käsitlemist.

Analüüs

Mudel aitab sul uurida oma viise, kuidas sa noorte haridust ja arengut edendad.

IV ALUSPÕHIMÕTE:

Võrdsus ja kaasatus

Pühendumine võrdsuse ja kaasatuse tagamisele ning edendamisele kõigis noorte ja täiskasvanutega seotud tegevustes

Et vastata töö tekkinud „**kuidas**” küsimustele, vaata neid allikaid

[Access All Areas](#)

Iirimaa riikliku noortenõukogu mitmekesisusalane käsiraamat.

[Praktikanäited](#)

Community Relations Equality NI kogutud noorsootöö näited.

[Hea tava 12 sammu](#)

Uurib Iirimaa kvaliteetset kultuuridevahelist noorsootööd.

[Think and Act.ie](#)

Internetiallikas, mis on mõeldud algklassiõpetajatele, kes on huvitatud sotsiaalsetest probleemidest. Hõlmab kvaliteetseid animatsioone ning vanusele vastavaid lugusid ja stsenaariume, mis võivad ka noorsootöötajaid aidata.

[Equality and Diversity](#)

Dublini noorsoonõukogu väljaanne sellest, kuidas viia strateegia, protseduurid, juhised ja materjalid vastavusse võrdsuse ja mitmekesisuse strateegiaga.

[Let's Act on Inclusion](#)

Videosari, kus noored ja noorsootöötajad räägivad kaasavast noorsootööst.

Et analüüsida enda lähenemist võrdsusele ja kaasatusele, vaata seda mudelit.

Kaasatuse mudel

Osalus (participation)

Tagame, et noorte hääl on kaasatud kõigil noorsootöö tasanditel.

Strateegiad ja protseduurid (policies and procedures)

Kirjalik kohustus pakkuda võrdset ja kaasavat teenust.

Avalik mulje (public image)

Kuidas me näitame enda pakutud teenust kogukonnale – noortele, nende vanematele ja teistele kogukonnateenuste pakkujatele.

Töölane areng (professional development)

Seisneb töötajate ja vabatahtlike koolitamises ning toetamises, et nad saaksid teha kaasavat noorsootööd.

Programmade planeerimine ja elluviimine (programme planning and delivery)

Tagame, et meie programmid on loodud ja teostatud viisil, mis alati teadlikult arvestab kõigi kogukonna noorte mitmekesisuse vajadusi.

Access All Areas – viie P mudel, Iirimaa riiklik noortenõukogu

Et vastata töö tekkinud „**miks**” küsimustele, vaata neid allikaid

[Võrdsuse tagamine](#)

Protseduurid, mille abil üritatakse saavutada võrdsust, Iirimaa riiklik majandus- ja sotsiaalfoorum.

[Diskrimineerimisvastasus](#)

Link „Võrdsuse printsiipide deklaratsioonile” ja muudele kasulikele allikatele.

[Sinu õigused](#)

Peamiste kodanikuõiguste eri valdkonnad, Euroopa Noorteportaal.

[Inimõigused](#)

Youth for Human Rights – kogutud mahukad materjalid, mis sisaldavad ka harivaid videoid inimõigustega seotud probleemide teemal.

Kuidas kaasamise mudelit kasutada

Viie P mudel aitab sul enda tööd hinnata kogu organisatsioonis, võttes arvesse viit noorsootöö põhiaspekti. Käsiraamatus „[Access All Areas](#)” kasutatakse viie P mudelit kontrollnimekirjade organiseerimiseks, mida praktikud kasutavad, et hinnata ja mõelda, kui edukalt nad püüdleval erineva taustaga ja eri tingimustes elavate inimeste kaasamise poole. Pärast läbimist saavad nad otsustada, mida oma praktika parandamiseks teha.

Tegevusi on kõige parem täiustada käsiraamatu „Access All Areas” peatükkide abil, mis hõlmavad töötamist vähemusrühvustega, noorte nomaadidega, LGBT-noortega, puudega noortega (füüsiline või meelepuue või õpiraskused), haridustee katkestanud töötute noortega, noortega, kes on alaealisi käsitleva õigussüsteemi vaateväljas, noorte vanematega ja vaimse tervise probleemidega noortega ning sooteadliku noorsootöö lähenemise kasutamist.

See, kuidas organisatsioon vastab kontrollnimekirja kriteeriumitele, hõlmab teatud tegevusi. Need on toodud käsiraamatu „Access All Areas” vastavates osades. Praktikud peavad teadma

- Kes on sihtrühm: vaata **demograafia osa**.
- Kuidas sihtrühmale viidata ja temaga suhelda: vaata **terminoloogia osa**.
- Millised on sihtrühma probleemid: vaata vajaduste ja **probleemide osa**.
- Millist praktikat peab muutma, kohandama või kehtestama: vaata **kaasava praktika arendamise osa**.
- Kuidas muuta vaeleusaamu: mõnes peatükis on **müütide murdmise osa**.
- Kellega teha koostööd: vaata **kasulike kontaktide osa**.

Kaasamise mudeli kasutamist kirjeldava teksti on koostanud Anne Walsh, Iirimaa riikliku noortenõukogu kutuuridevahelise ja võrdsuse projekti töötaja.

Olulisus allikale/NQSF-ile

Selgitav

Mudel näitab, kuidas saavutada võrdsust ja kaasatust. See näitab ka, kuidas seda teistele kirjeldada.

Planeerimine

Mudel aitab planeerida noorte võrdsust ja kaasatust veidi selgemal viisil.

Hindamine

Mudel aitab hinnata noorte võrdsuse ja kaasatuse tagamise plaanide tulemuslikkust.

Paneb mõtte liikuma

Mudelit saab kasutada selleks, et julgustada uut moodi lähenemist võrdsusele ja kaasatusele.

Analüüs

Mudel aitab sul uurida oma viise, kuidas sa noorte võrdsust ja kaasatust edendad.

V ALUSPÕHIMÕTE:

Kvaliteet ja täiustamine

Pühendume kvaliteetse noorsootöö pakkumisele ja pidevale arengule

Et vastata töös tekkinud „**kuidas**” küsimustele, vaata neid allikaid

[Noorsootöö kaitseks](#)

Head lood, mis aitavad praktikutel keskenduda noorsootöö protsessi ja tulemuste eri viisil mõistmisele.

[Soorituse parandamine](#)

Loogilise mudeli tutvustus ning teave selle kohta, kuidas seda praktika ja tööalase arengu kasuks rakendada.

[Meeskonnavaimu arendamine](#)

Tasuta andmebaas meeskonnavaimu arendavate tegevustega, mis on kõik varem järele proovitud.

[Professionaalne juhendamine](#)

Professionaalse juhendamise teemaline juhend, Youth Action and Policy Association.

Et analüüsida enda lähenemist kvaliteedile ja täiustamisele, vaata seda mudelit.

Refleksiivse praktika mudel

Kolbi õppimise tsükkel

Et vastata töös tekkinud „**miks**” küsimustele, vaata neid allikaid

[Hindamine](#)

Infed.org on uurinud informaaalse ja rahvahariduse ning noorsootöö hindamisega seotud olulisi probleeme ja võimalusi.

[Tõenduspõhine lähenemine](#)

Sandra Nutley seitse olulist õppetundi neile, kes soovivad parandada uuringutulemuste kasutamist praktilistes oludes.

Kuidas refleksiivse praktika mudelit kasutada

Õppimise tsüklile on laialdaselt viidatud kui kogemusõppe seletusele ja ka kui viisile rääkida kogu õppest. Seda on ka palju kritiseeritud, näiteks üleliia indiviidile rõhumise eest (õppimine on nii sotsiaalne kui ka individuaalne protsess) ning võimetuse tõttu arvestada konteksti mõju (kuhu me organisatsioonis, sotsiaalsüsteemis, ajaloolises või kultuurilises kontekstis asetume, kuna kõik need määravad selle, kuidas me õpime). Vaatamata neile olulistele piirangutele kasutatakse mudelit laialdaselt ja selles vöorus on seda (üpris) kerge mõista. Seda saab kasutada selleks, et aidata õppijatel mõelda, kuidas tunded (refleksioon), mõtted (abstraktne kontseptsioon) ja teod (aktiivne katsetamine) on kõik osa meie reaktsioonist olukorrale, ning seejärel üritada midagi nendega ette võtta. Mõned lihtsad küsimused, mida õpilastele esitada

- Milline olukord/probleem/küsimus sulle muret valmistab? Kas oskad asjaolusid tuvastada?
- Kuidas sa end sellega seoses tunned (ja mida su tunded sulle ütleavad)?
- Mida sa sellest arvad ning kust sa selle kohta ideid ja teavet saad? Kui usaldusväärsed need allikad on?
- Mida sa tahad selle suhtes ette võtta ja miks sa arvad, et midagi selle tagajärjel muutub?
- Kui oled juba tegutsenud, siis milline on olukord nüüd või kuidas on see muutunud? Kas keegi sai sellest kasu või on midagi paranenud?

Alusta muutunud olukorras tsüklit uuesti.

Kui soovid Kolbi kohta rohkem infot, loe [Infedi kodulehelt](#) tema kohta artiklit.

Kui sind huvitab põhjalikum arutlus, sh tsükli kriitika, loe Atherton J. S. (2011) „Learning and teaching; Experiential learning” saadud 01.07.2013 aadressilt <http://www.learnin-gandteaching.info/learning/experience.htm>

Olulisus allikale/NQSF-ile

Selgitav

Mudel näitab, mida kvaliteedile ja jätkuvalle täiustamisele keskendumine endast kujutab. See näitab lisaks, kuidas teistele kirjeldada, mida kvaliteedile ja jätkuvalle täiustamisele keskendumine tähendab.

Planeerimine

Mudel aitab planeerida kvaliteeti ja jätkuvat täiustamist.

Hindamine

Mudel aitab mõõta kvaliteedi ja jätkuva täiustamise meetmete tulemuslikkust.

Paneb mõtte liikuma

Mudelit saab kasutada selleks, et julgustada uutmoodi lähenemist kvaliteedile ja pidevale täiustamisele.

Analüüs

Mudel aitab sul uurida oma viise, kuidas sa kvaliteedile ja pidevale täiustamisele lähened.

Jean Anyon

(1941–2013)

Side noorsootööga

Haridus ja areng

Kehvemates piirkondades on koolist väljalangemise struktuurne põhjus poliitiline, majanduslik ja kultuuriline ning seda tuleb muuta, enne kui seal saab viia ellu tähendusrikkaid kooli arendamise projekte.

Põhimõisted

Variõppekava

Igapäevane enesestmõistetav õpetamise ja õppimise protsess võib taastoota sotsiaalset klassi. Näiteks võib vagusi püsimine ja reeglite järgimine (mis on mõnikord ka vajalik!) edendada alluvussuhteid. Teisisõnu öeldes teevad inimesed alandlikult seda, mida neil kästakse öelda või mõelda. Kui kool ebasoodsas olukorras inimesi tahtlikult proovile paneb, võib midagi muutuda.

Sotsiaalselt kasulik teooria

Anyon väidab, et teoreetiline arusaam ei pärine peaaesjalikult teistele teooriatele viitamisest, vaid dialoogist väärtuste, visioonide või eesmärkide ja nüüdisaegsete tegevuste vahel. Põhimõtte on ühendada kohaliku tasandi tegevus laiemate ühiskondlike piirangutega, et inimesed näeksid võimalust edasi liikuda, selmet olla vaimustuses ühiskonna muutmise ideest.

Olulisus noorsootööl

Noorsootöötajad, kes soovivad sotsiaalselt kasuliku teooria lähenemist kasutada, teevad järgmist:

- ühendavad isiklikud probleemid sotsiaalsetega;
- analüüsivad individuaalseid ja kohalikke olukordi laiemas sotsiaal-majanduslikus kontekstis;
- omandavad teoreetilise arusaama, kuidas praktilisi küsimusi ja probleeme lahendada;
- täiustavad praktikat uuringute ja kirjanduse abil;
- tegelevad ühiskonna ebavõrdsuse, ebasoodsa olukorra ja jõudude tasakaalu puudumisega;
- teevad tööd, lähtudes põhiväärtustest, nagu demokraatia, õiglus ja võrdsus.

Mida arvestada

Anyoni sõnum koolides (ja teistes institutsioonides, kuna koolid on osa suuremast strateegiate ja teenusepakkumise komplektist) variõppekava abil sotsiaalsest taastootmisest oli kompromissitu. Kuigi reform peaks olema kõikehõlmav (koolide, majutuse, transpordi, majanduse jne koosmõju), uskus Anyon, et haridus saab kaasa tuua positiivse muutuse, kui koolid ja õpetajad võtavad eesmärgiks muutuda.

Albert Bandura

(1925)

Side noorsootööga

Haridus ja areng

*Nad loovad omaenda tuleviku,
mitte lihtsalt ei ennusta seda.*

Põhimõisted

Sotsiaalse õppimise teooria

Sotsiaalse õppimise teooria keskmes on kolm mõistet.

- Käitumist õpitakse ümbritsevas keskkonnas nähtud käitumise mudeldamise ja jäljendamise abil.
- Indiviidi mõtted jälgitud käitumise kohta mõjutavad samuti tema käitumist.
- Õppimine ei tähenda automaatselt käitumise muutust.

Vastastikune determinism

Bandura arvates mõjutavad ümbritseva sotsiaalse maailma ja isiksuseomaduste käitumuslikud mõjud üksteist pidevalt. Inimese funktsioneerimist seletatakse vastastikmõjude abil, kus opereerivad indiviidi käitumine, isiklikud asjaolud, otsustusvõime ja keskkond. See toimub nii seetõttu, et on olemas vastastikune eeldus, et inimesed saavad omaenda tulevikku ise määrata.

Enesetõhusus

Indiviidi usk oma võimesse täita kindlaid ülesandeid teatud tasanditel, rohkem pingutada ja õnnestuda vaatamata ebaõnnele; selle usu tugevus.

Olulisus noorsootööle

Noore sotsiaalse maailma vaatlemise võimete arendamine on kasulik nii tema enda õppimise ja arengu jaoks kui ka sotsiaalsetes rühmades õppimise võimekuse suurendamiseks. Õppimine on ka vastastikune, kuna inimesed mõjutavad suheldes üksteist.

Mida arvestada

Noorsootöötajad peaksid pöörama tähelepanu sellele, et sotsiaalse õppimise teooriat on ka kritiseeritud, kuna see ei arvesta bioloogilisi tegureid. Bandurat on kritiseeritud lisaks selle eest, et ta ei pööra piisavalt tähelepanu sotsiaalsele tingimisele, mida surutakse peale näiteks klassi, rassi ja soo kaudu.

Pierre Bourdieu

(1930–2002)

Side noorsootööga

Õigused ja osalemine

Võrdsus ja kaasatus

Kuigi sotsioloogilise sõnumi tõhususe idee võib tekitada skeptitsismi, ei saa me heita kõrvale selle mõju kannatajatele, kui lubame neil avastada oma kannatuste võimalikud sotsiaalsed põhjused ja vabastame nad sellega süüst.

Põhimõisted

Habitus

Habitus on sotsiaalseid norme tootvate sotsiaalsete struktuuride ja vaba tahte koosmõju tulemus. See on meelelaadide ja kalduvuste ehk fundamentaalsete, sügavate ning alateadlike uskumuste alus, mida võetakse enesestmõistetavana ning mis juhib inimeste tegusid ja mõtteid. Kuigi see on kestev ja kipub taastootma sotsiaalseid norme, ei ole see jäädavalt fikseeritud ning võib ajas muutuda.

Kapital

Peale majandusliku ja ainelise vara võib kapital olla sotsiaalne, kultuuriline ja sümboolne. Kultuurilisel kapitalil on oluline roll inimmeeltes sotsiaalse korra loomises ja hoidmises. See saavutatakse nn kultuuriproduktide abil, milleks on näiteks haridussüsteem, keel, otsused, väärtused, klassifitseerimise meetodid ja igapäevaelu tegevused. See kõik võib viia sotsiaalsete erinevuste ja hierarhiate alateadliku aktsepteerimiseni, enda koha teadmiseni ning (enese) kõrvalejätmisseni.

Väli

Bourdieu kasutab välja mõistet, et defineerida erinevaid sotsiaalseid võrgustikke, sotsiaalseid struktuure, ameteid või suhete hulka, kus inimesed liiguvad ja pingutavad teatud tüüpi kapitali nimel. Väli on sotsiaalsete positsioonide süsteem (nt õigussüsteemis), kus on omad sisejõudude vahekorrad. Inimene võib ühel väljal olla mõjukas, aga teisel mitte.

Olulisus noorsootööl

Bourdieu teooria paneb paika koha (ei ole ruumiline mõiste, nt geograafiline) mõju inimeste elus. See tähendab, et inimesed on paigutatud kultuuriliste vahendite abil kindlale sotsiaalsele positsioonile, nii et nad elavad ja töötavad kindlatel väljadel ning taastoodavad aktiivselt oma positsiooni, kui nad just sellest teadlikuks ei saa ja sellele vastu ei hakka. Noorsootöötajate jaoks on oluline teha noortega tööd, et nad saaksid teadlikuks oma meelelaadidest (seoses teiste inimeste, hariduse, religiooni, poliitikaga jne) viisil, mis muudab sotsiaalsed positsioonid avatuks küsimustele ja kahtlustele.

Mida arvestada

Noorsootöötajad on läbi ajaloo olnud volitatud tegema noortega tööd, et viimased arendaksid oma kriitilise mõtlemise oskust, ning see viib lõpuks ühiskondliku korra kahtluse alla seadmiseni. Mitteformaalses õpikeskkonnas vastavad mõned noored sellele väljakutsele kohe, samas kui teistel võib see aega võtta ning osa ei võta üldse vedu. Vaja on arvestada eri huvidega ning lisaks noorte vajaduste ja positsiooniga.

Urie Bronfenbrenner

(1917-2005)

Side noorsootööga

Turvalisus ja heaolu

Kui riigi lastele ja noortele antakse võimalus arendada oma võimeid nii palju kui võimalik ning kui neile antakse teadmised, et mõista maailma, ja tarkus, et seda muuta, on tulevikväljavaated väga head.

Põhimõisted

Inimareng

Bronfenbrenner rõhutab sotsiaalsete ja keskkonnamõjude tähtsust lapse arengule. Inimarengu protsessi kujundab indiviidi ja teda ümbritseva vastastikmõju.

Ökoloogiliste süsteemide teooria

Lapse arengut mõjutavad paljud süsteemid. See teooria nimetati hiljuti ümber bioökoloogiliste süsteemide teooriaks, et lapse arengu esmase tegurina kaasata bioloogia.

Keskkonna struktuur

Keskkond koosneb mitmest kihilisest ja vastastikmõjuga süsteemist.

- Mikro: struktuurid, millel on lapse arengule vahetu mõju (kool, pereliikmed).
- Meso: mikrosüsteemisesed keskkonnastruktuuride vahelised sotsiaalsed olud ja suhted (lapse pere ja kooli suhted).
- Ekso: see kiht hõlmab tegureid, mis ei ole otseselt seotud last ümbritseva keskkonnaga, kuid mis sellegipoolest võivad tema arengut mõjutada (nt vanema töö mõju lapse arengule).

- Makro: last ümbritseva keskkonna väliskiht, mis hõlmab kultuuriga seotud väärtusi, norme ja sotsiaalseid struktuure (nt seadused).
- Krono: keskendub ajale, sündmuste ajastusele ja nende mõjule lapse arengule (nt kooli vahetamise, pere kaotuse ja puberteedi mõju).

Olulisus noorsootööl

Bronfenbrenneri teooria pöörab tähelepanu suhete tähtsusele lapse arengus ning sellele, kuidas neid mõjutatakse eri sotsiaalsetel tasanditel. Noorsootöös võivad positiivsed suhted muuta noored aktiivseteks kodanikeks, kuid see tähendab tihtipeale positiivse võimendamist ning ühtlasi keskkonna eri kihtidest pärit negatiivse mõju tõrjumist.

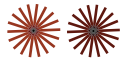
Mida arvestada

Bronfenbrennerit on kritiseeritud selle eest, et ta ei pööra piisavalt tähelepanu lapse arengu kognitiivsetele ja bioloogilistele teguritele. Talle heidetakse ette ka lapse arenguetappide ebatäpsust.

Jerome Seymour Bruner

(1915)

Side noorsootöoga

Haridus ja areng

Kvaliteet ja täiustamine

Kognitiivse arengu tulemus on mõtlemine. Intelligentne meel loob kogemuse põhjal nn üldised kodeerimissüsteemid, mis võimaldavad vaadata andmetest kaugemale ja teha viljakaid ennustusi.

Põhimõisted

Avastusõpe

Julgustab õpilasi aktiivselt osalema ning kasutama õppeprotsessis omaenda kogemusi, intuitsiooni, kujutlusvõimet ja loovust. See on nii tehnika kui ka tulemus.

Õpe

Teooria hõlmab kolme esitusviisi, mis illustreerivad indiviidi õppeprotsessi ning mille käigus infot töödeldakse ja talletatakse.

- Teostav esitusviis (tegevuspõhine): teave talletatakse mootorika abil (nt auto juhtimine), mida võib olla teistele keeruline seletada.
- Ikooniline esitusviis (pildipõhine): teave talletatakse pildina.
- Sümbolne esitusviis (keelepõhine): teave talletatakse sõnade või sümbolitena.

Keel on abstraktsete mõistete (sümbolne esitusviis) arusaamises oluline. Me õpime uute ideede ja objektide kohta ning mõtleme neist just nimelt keele kaudu.

Hariduse protsess

Õpetaja peaks õppeprotsessi hõlbustama järgmiste elementide abil:

- Spiraalne õppekava: tähendab info struktureerimist viisil, mis võimaldab keerulisi ideid õpetada esialgu lihtsustatult ning nende juurde keerulisematel tasanditel tagasi pöörduda.
- Avastusõpe: õpilased loovad iseendale teadmisi.
- Tellingud: õpetaja hoiab ülesande neid elemente, mis jäävad õpilase võimekuse piiridest väljapoole, enda kontrolli all, lubades õpilasel keskenduda üksnes neile elementidele, mis on tema pädevuses.

Olulisus noorsootööl

Bruner asetab õpilase tagasi haridusse, kus fookus võib pahatihti nihkuda õpetaja kui teadmiste jagaja tegevusele. Kuna keelel on õppimisel keskne roll, on hariduslikult oluline eesmärk täiustada noorte võimekust oma mõtteid väljendada.

Mida arvestada

Bruner aitab õpetajatel harimisprotsessi üle hoolikalt järele mõelda. Kuigi mitteformaalses hariduses on protsessi rõhutamine ülitähtis, võib sellega liialdamine muuta hariduse sisutühjaks ja sihituks.

John Dewey

(1859–1952)

Side noorsootööga

Haridus ja areng

Haridus tähendab kogemuse pidevat ümberkorraldamist, rekonstrueerimist ja muutmist.

Põhimõisted

Individuaalne kogemus

Haridus peab olema seotud igapäevaeluga ning inivididid peavad alkatama omaenda kogemusõppe, mis kujutab protsessi, mille käigus tehakse midagi ja seejärel mõtiskletakse juhtunu üle.

Refleksiivne mõtlemine

Refleksiivne mõtlemine tähendab keskendumist tõelisele probleemile, mis kerkib esile olemasoleva kogemuse põhjal. Meelde tulevad soovitusel, kuidas olukorda lahendada, ja asjakohased andmed vaadatakse üle ning luuakse hüpotees (seletus, kuidas probleemiga tegeleda), mille alusel tegutsetakse ja mida lõpuks katsetatakse.

Õppimine (pigem aktiivne, mitte passiivne)

Haridusalane kasv seisneb mineviku ja oleviku kogemuste kombineerimises selleks, et saaks valmistuda tulevikuks. Et kasvada, peab individid pidevalt uute kogemuste valguses mineviku üle järele mõtlema. Inimese õppimise peamine vahend on keel.

Kool ja elu

Teadmiste väärtust saab hinnata selle järgi, kui kasulikud või tähtsad on teadmised õpilaste igapäevaelu murede või huvide seisukohalt. Õpilased õpivad kõige paremini siis, kui nad on selleks valmis.

Demokraatia

Igas kogukonnas saavutatud demokraatia taset saab hinnata selle põhjal, mil määral eri rühmad jagavad sarnaseid väärtusi, eesmärgid ja huve ning suhtlevad üksteisega vabalt ja viljakalt.

Olulisus noorsootööle

Haridus peaks õpilaste huvide ja murede seisukohalt olema oluline. Veelgi enam, kogemus ongi hariduse sisu, keskendudes eluliste probleemidele ning nende lahendamisele refleksiooni ja tegevuste kaudu.

Mida arvestada

Kuigi Dewey töö tõestab, miks haridus on noorsootöö keskmes, võib liigne haridusele keskendumine ohustada noorsootöö põhimõtteliselt mitteformaalset olemust, kui sellele ei läheneta tasakaalukalt. See tähendab, et tuleb austada noorte soovi lihtsalt koos aega veeta ja lõbutseda. Lisaks peab uskuma, et õppida saab suhteliselt mittestruktureeritud ja ka struktureeritud kogemuste abil.

Paulo Freire

(1921–1997)

Side noorsootööga

Õigused ja osalemine

Võrdsus ja kaasatus

*Püüd vabastada rõhutud
inimesi ilma nende refleksiivse
osaluseta vabastamises on
justkui nende kohtlemine
objektidena, mis tuleb päästa
põlevast hoonest.*

Põhimõisted

Dialoog

Vastastikku austav suhtlus toob kaasa olemasolevate ideede muutuse ja uute teadmiste loomise. Dialoog eeldab, et osalised on võrdsed.

Kriitiline teadvus

Tähendab refleksiooni ja tegevuste abil sotsiaalsest reaalsusest kriitiliselt teadlikuks saamist.

Praktika (tegutsemine/refleksioon)

Tegevus on fundamentaalne, kuna see muudab reaalsust. Inimesed peavad tegema koostööd ja ümbritseva keskkonna üle järele mõtlema, et seda edasise tegevuse ning kriitilise refleksiooni kaudu muuta. Freire'i sõnul omandame me kõik sotsiaalsed müüdid, millel on kalduvus olla domineerivad, mistõttu on õppimine kriitiline protsess, mis sõltub nende müütide paljastamisest, et inimesed saaksid nende taga olevate probleemide ja vajadustega tegeleda.

Teadmiste säilitamise mõiste

Haridus säilib, kui „teadmisi koheldakse kingitusena, mida need, kes peavad end targaks, kingivad neile, kes nende meelest ei tea midagi”.

Olulisus noorsootöös

Noorsootöötaja peab noori kohtlema võrdselt, samal ajal mitte kaotades harija identiteeti. Protsess ise põhineb dialoogil ja on olemuselt vestluslik, kuid ulatub kaugemale ehk tegudeni, kus noortel aidatakse muuta oma sotsiaal-majanduslikku olukorda. Noori julgustatakse oma elu üle reflekteerima ning minema ka kaugemale ja võtma ette konkreetseid tegevusi, mis toovad kaasa soovitud muutuse. Muutuste katsete reflekteerimise abil õpivad noored oma õnnestumiste ja ebaõnnestumiste kaudu ning arendavad enda oskusi ja teadmisi, mis aitavad neil muutuda tugevamaks ning võimsamaks.

Mida arvestada

Freire keskendub täiskasvanuharidusele, eelkõige õpetamisele, kuigi mitteformaalsete meetodite kaudu ja tihtipeale mitteformaalsetes oludes. See lähenemine ei pruugi alati sobida noorsootöö avatuma ja rahulikuma lähenemisega ning rõhuga sellele, et noortel oleks lõbus.

Antonio Gramsci

(1891–1937)

Side noorsootööga

Õigused ja osalemine

Võrdsus ja kaasatus

Sotsiaalne ahel ei sõltu ainult üksikteguritest. Mitte miski, mis juhtub, ei sõltu õnnest ega saatusest, vaid on kodanike intelligentse töö tulemus.

Põhimõisted

Hegemoonia

Hegemoonia on viis, mille abil ühiskonna domineerivad rühmad saavutavad alluvate rühmade poliitilise ja ideoloogilise nõusoleku kehtiva sotsiaalse korraga. Seda tehakse moraalse ja intellektuaalse juhtimise ning majanduslike meetmete abil. See ei ole lihtsalt ülalt alla lähenemine, vaid saavutatakse pideva läbirääkimisprotsessi abil, mis võib sisaldada võitlust ja jõu kasutamist.

Ideoloogia

Ideoloogia on tähenduste ja väärtuste süsteem, mis tervikuna seletab sotsiaalset korda. Gramsci jaoks põhineb see klassi enese huvidel.

„Argitarkus”

Enesestmõistetav arusaam, et sotsiaalne kord (rajatakse hegemoonia protsesside kaudu) näitab, kuidas asjad on ja peavadki olema, ehk teisisõnu „asjade loomulik käik”. See tähendab domineerivate rühmade ideoloogia aktsepteerimist.

Orgaanilised intellektuaalid

Kui töölisklass tahab sotsiaalset korda muuta, peavad sealts esiteks esile kerkima omad intellektuaalid, kes arendavad välja uue ideoloogia.

Kultuur

Gramsci jaoks on kultuur see, mille kaudu hegemooniast mõjutatud ideed tegutsevad sotsiaalsete institutsioonide kaudu, nagu haridus ja religioon ning lisaks meedia ja popkultuur.

Olulisus noorsootööle

Gramsci töö juhib tähelepanu tavapärastele viisidele, kuidas sotsiaalset korda taastoodetakse, mis hõlmab ka vastuhakkamise ja võitluse protsesse. Noori võidakse tihti otsustusprotsessist kõrvale jätta, mistõttu peavad noorsootöötajad teadvustama kultuurides eksisteerivat ebavõrdsust. See tähendab tööd noortega, et nad suhtuksid sotsiaalsesse korda kriitiliselt, nii et viisi, kuidas neid selles esindatakse, ei peetaks enesestmõistetavaks. Gramsci töö rõhutab, et mitteformaalne haridus on oluline hegemoonlike jõudude äratundmiseks ning aitab inimestel muutuda ühiskonna suhtes kriitilisemaks ja julgustab neid küsimusi esitama.

Mida arvestada

Kuigi kriitilise suhtumise arendamine ja ühiskonnas ebavõrdsuse märkamine on noortele oluline, peavad noorsootöötajad olema teadlikud mõjust, mida see võib noortele avaldada. Olenevalt selle käsitlemise viisist võivad mõned noored pidada sellist lähenemist liiga jõuliseks ja poliitiliseks, samas kui teised pooldavad teadlikkuse suurenemist.

Jürgen Habermas

(1929)

Side noorsootööga

Haridus ja areng

*„Valgustusprotsessis saavad
olla ainult osalised.”*

Põhimõisted

Kehtivuse väited

Inimesed kasutavad kõnet, et teiste mõtteid ja tegusid mõjutada. Kui inimesed üksteisega igapäevasuhtluse käigus räägivad, on nad kaasatud (teadlikult või mitte) väidete esitamise kahepoolsesse protsessi, nt väited sotsiaalsete suhete nõuetekohase täitmise kohta. Sellises mõttes on kogu kõne tegudepõhine.

Väidete heakskiitmine

Kui väidete esitamise alusprotsess tehakse avalikuks, peavad osalised oma väiteid veenvate tõenditega toetama. Olukorras, kus osalised püüdleval vastastikuse arusaamise poole, ei tähenda teiste veenmine nende alistuma sundimist ähvarduste ja manipuleerimise kaudu. Tõenditega nõustumine sõltub koostööaltist lähenemisest ehk katsest leida üksmeel parema argumendi suhtes. Sellegipoolest ei kõrvalda koostöö erimeelsusi, sest inimesed ei pruugi nõustuda isegi siis, kui väidetel on alust.

Ideaalne kõnesituatsioon

Selleks et erimeelsusi lahendada, peavad inimesed kasutama argumenteerimise rangemat protsessi, mida nimetatakse diskursuseks. Diskursuses kiidetakse väited heaks kriitika kaudu, teisisõnu debati abil. Selleks et olla võimalikult tõhus, peab järgima argumenteerimises mõningaid eeldusi või reegleid:

- Kõigil on lubatud osaleda.
- Igaühel on õigus iga väide kahtluse alla seada.
- Igaühel on õigus tuua diskursusesse oma väiteid.
- Igaühel on õigus oma suhtumist, püüdlusi ja vajadusi väljendada.
- Mitte kellelgi ei tohi sisemise või välise sunduse abil keelata eelnimetatud õigusi teostada.

Teadmised

Teadmised saadakse nende argumenteerimisprotsesside kaudu. Seetõttu on teadmised sotsiaalselt konstrueeritud. Teisisõnu tekivad need inimsuhtluse kaudu.

Olulisus noorsootööle

Habermas pöörab tähelepanu noorte suhtlusoskuse arendamise olulisusele, mis tähendab nende kuulamisoskuse ja vastastikuse empaatiavõime rõhutamist ning selge eneseväljendusoskuse arendamist. Idee sellest, et teadmisi luuakse sotsiaalse suhtluse abil, tagab rühmatöö keske tähtsuse. Veelgi enam, see näitab, et mitteformaalsetes oludes toimuv rühmatöö võib olla hariduslik. Noorsootöötajad peavad noortele looma osalemiseks õige õhustiku ja tingimused ning kommunikatiivsete tegevuste teooria paigutab selle töö inimlike püüdluste keskmesse.

Mida arvestada

Habermasile on ette heidetud seda, et ta ei võta võimu piisavalt arvesse, olgugi et ta arendas oma teooria vastukäiguna tavapäraste sunduse ja võimu meetmete rakendamisele inimsuhtluses. Kui noorsootöötajad töötavad mitteformaalsetes olukordades, on igal suhtlusolukorral noortega ja nende vahel potentsiaal luua uusi teadmisi neist endist ja maailmast, milles nad elavad.

bell hooks

(1952)

Side noorsootööga

Haridus ja areng

Võrdsus ja kaasatus

.....
*Õpetamine viisil, mis austab
meie õpilaste hinge ja hoolitseb
selle eest, on väga oluline,
kui soovime luua vajalikud
tingimused, et õppimine oleks
sügav ja intimitne.*
.....

Põhimõisted

Kaasav õpetamine

- Õpetaja peab teadvustama oma autoriteeti ja selle piire ning mõtlema ka sellele, kuidas nii õpetaja kui ka õpilased saavad koos õppida nii, et kumbki ei kasuta klassiruumi inimeste domineerimiseks.
- Domineerimise katsed ei piirdu ainult õpetaja-õpilaste suhetega. Seal, kus on mitmekesisus, näiteks rassi- ja sooerinevused, on võimuvõitlus, sund, domineerimine ning vaikimine alati võimalikud.
- Selle asemel peab klassiruum olema vabastav koht, kus õpetaja ja õpilased tegutsevad võrdväärtsete partneritena.
- Õpetajad peavad aktiivselt pühenduma eneseteostuse protsessile, mis edendab nende enda heaolu, et nad saaksid õpetada viisil, mis võimestab õpilasi.
- Pedagoogika peab vastama iga õpilasarühma spetsiifilisele olukorrale ning harida võib igas olukorras, kus inimesed on.

Olulisus noorsootööl

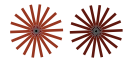
Pühendumus, mida hooks näitab feminismi- ja rassismivastasuse suhtes, tuletab noorsootöötajatele meelde, kui sügavalt juurdunud ja aktuaalsed need probleemid on. See ei tähenda, et noorsootöötajad peaksid lihtsalt väljendama oma toetust teatud eesmärkidele või rühmadele. Tema idee kaasavast pedagoogikast keskendub hariduse potentsiaalile võidelda eelarvamuse ning rassilise ja soolise diskrimineerimisega. Ta kujutab ette avatud ja ausat suhtlemist õpetajate ja õpilaste vahel – ruumi, mis üritab pidevalt hakata vastu ükskõik mis allikast pärinevale domineerimisele. Noorsootöötajad peavad käituma viisil, mis kehastab sellist ideaali, otsides ühtlasi võimalusi, kuidas noored saaksid üksteist kohelda austuse ja hoolivusega.

Mida arvestada

Kuigi hooks kirjutab kõrgharidusest, kohalduvad tema pakutud printsiibid hästi ka noorsootöös. Ta toetab terviklikku lähenemist, mis ei eralda akadeemilist õpet isiklikust arengust. Ta rõhutab ka rühma tähtsust õppimises, eriti rühmasisest tööd selle nimel, et liikmed saaksid sotsiaalsetest probleemidest teadlikumaks.

David Kolb

(1939)

Side noorsootööga

Haridus ja areng

Kvaliteet ja täiustamine

Õppimine on protsess, kus teadmised luuakse kogemuse transformatsiooni abil.

Põhimõisted

Kogemusõpe

Saades innustust Dewey töödest, ütleb Kolb, et kogemusel on õppimises oluline roll. Teadmised luuakse õppimise tsüklis olevate kogemuste refleksiooni abil, mis sisaldab järgmisi elemente:

- 1 konkreetne kogemus (kogemuse omamine);
- 2 kogemuse vaatlus ja refleksioon (kogemusele mõtlemine, refleksioon);
- 3 abstraktse kontseptsiooni loomine refleksiooni baasil (järeldused, kogemusest õppimine);
- 4 uue kontseptsiooni järeleproovimine (planeerimine, õpitu järeleproovimine).

Refleksioon on jagatud kaheks õpitegevuseks: tajumiseks ja töötlemiseks.

Õpistiilid

Enda õpistiili mõistmine lubab inimesel leida oma tugevused ja nõrkused. Kolbi järgi on neli peamist õpistiili:

- Lahknemine: eelistus vaadata asju erinevatest perspektiividest.
- Omastamine: eelistus kasutada sidusat, loogilist ja läbimõeldud lähenemist.

- Lähendamine: eelistus leida praktilistele probleemidele lahendusi.
- Kohandamine: eelistus kasutada praktilist ja kogemuspõhist lähenemist.

Olulisus noorsootööle

Kogemusõppe tsükkel võimaldab õpetajatel mitteformaalsest õppes rääkida üldmõistetaval viisil. See raamistik tegeleb igas tsükli etapis asjakohaste küsimustega, mis omakorda võib noortel aidata nende enda õpet analüüsida ja sõnastada.

Mida arvestada

Kolbi õppimise tsüklile on heidetud ette selle liigset individualismi ja liiga väikest rõhku õppimise sotsiaalsetele mõjudele. Samuti tasub meele pidada, et noortel on erinevad õpistiilid ja noorsootöö peaks kõiki nelja stiili arvestama.

Abraham Maslow

(1908–1970)

Side noorsootöoga
Turvalisus ja heaolu

*Peaaegu igas inimeses on
aktiivne tahe olla terve ja soov
edenemise või eneseteostuse
järele.*

Põhimõisted

Inimese motivatsioon

Maslow uuris seda, mida inimene vajab, et olla vaimselt terve ja õnnelik. Tema töö põhineb ideel, et inimesi motiveerivad täitmata vajadused ning kui vajadused on täidetud, saab edasi liikuda järgmise täitmata vajaduse juurde.

Inimvajaduste hierarhia

Maslow arendas välja vajaduste hierarhia, mis tipneb eneseteostusvajadusega (ta arendas hierarhiat edasi, lisades kognitiivsed, esteetilised ja eneseületamise vajadused). Vastupidises järjekorras on hierarhia järgmine:

1. Bioloogilised ja füsioloogilised vajadused: õhk, toit, jook, peavari, soojus, seks, uni.
2. Turvalisusvajadus: kaitse ilmastikuolude eest, turvalisus, kord, piirid, stabiilsus ja hirmuvaba elu.
3. Sotsiaalsed vajadused: kolleegide, pere ja sõprade kiindumus ning armastus, kuuluvustunne.
4. Tunnustusvajadus: saavutused, iseseisvus, domineerimine, mõjukus, enese- ja teiste austus.
5. Eneseteostusvajadus: isikliku potentsiaali ärakasutamine, eneseteostus, isikliku arengu taotlemine.

Maslow' kohaselt tahavad inimesed end teostada, kuid kui madalamate astmete vajadused pole täidetud, võib inimene jääda tasandite vahele pendeldama.

Olulisus noorsootööl

Selle asemel et suhtuda neisse kui rangesse hierarhiasse, saab Maslow' esiletoodud vajadusi mõista pigem kui sotsiaalseid ja muid vajadusi, mis noorel võivad olla. Noorsootöötajad saavad mõelda, mis takistab noorel neid vajadusi täita, olles nii hea alguspunkt, mille kaudu noori aidata.

Mida arvestada

Inimvajaduste hierarhia on väga tuntud, kuid väidetakse, et nende arenguastmete tõestuseks on vähe teaduslikku alust. Selle asemel eelistavad mõned vajaduste asemel rääkida noorte õigustest.

Jack Mezirow

(1923)

Side noorsootööga

Kvaliteet ja täiustamine

*Usaldusväärne raamistik
on kaasav, eristav,
läbilaskev (avatud teistele
vaatepunktidele), oletuste
suhtes kriitiliselt refleksiivne,
emotsionaalselt võimeline
muutusteks ja kogemusi lõimiv.*

Põhimõisted

Raamistikud

Raamistikud põhinevad harjumuslikel mõtlemise, tundmise ja tegutsemise viisidel. Raamistikud omandatakse tihtipeale lapseas kriitikavabalt sotsialiseerimisprotsesside abil. Need raamid on nagu läätsed, mille läbi inimesed kogemusi mõistavad. Transformatiivne õppimine on raamistiku sees toimuv muutus.

Mezirow on toonud välja kümme perspektiivi muutumise etappi:

1. segadusseajav dilemma;
2. enese kontrollimine;
3. oletuste kriitiline hindamine;
4. arusaam, et rahulolematust ja üleminek on jagatud ning ka teised on märganud sarnast muutust;
5. uute rollide, suhete ja tegevusvõimaluste otsimine;
6. tegevusplaani loomine;
7. plaanide elluviimiseks vajalike teadmiste ja oskuste omandamine;
8. uute rollide katsetamine;
9. uutes rollides ja suhetes pädevuse ning enesekindluse arendamine;
10. taaslõimumine ellu uuest perspektiivist tulenevatel tingimustel.

Kriitiline refleksioon ja ratsionaalne diskursus

Nimekirja kolmas punkt on transformatiivses õppimises ülitähtis. Kriitiline refleksioon viitab kogemusel põhinevate oletuste ja uskumuste puutumatuse kahtluse alla seadmisele. See tähendab teadlikult mõtlemist sellest, mida me teame, tunname ja usume.

Olulisus noorsootööle

Transformatiivse õppimise idee on noorsootöötajatele oluline, sest see ei seisne üksnes kindla oskuse või teadmise omandamises. Idee seisneb hoopis õppimises palju laiemas mõistes, üldisemas maailmavaates ning filosoofilises ja eetilises elukäsitluses. Mezirow' töö rõhutab mitteformaalse õpetaja rolli aidata õpilastel põhjalikumalt kriitiliselt reflekteerida.

Mida arvestada

Tema töö aitab noorsootöötajatel mõista mitteformaalse hariduse keskmes olevaid potentsiaalselt transformatiivseid protsesse. Samas ei juhtu see iseenesest, mistõttu peavad õpetajad mitteformaalseid sekkumisi struktureerima nii, et need toetaksid kriitilist refleksiooni.

Reg Revans

(1907–2003)

Side noorsootööga

Kvaliteet ja täiustamine

*Teadmine, millega ei saa
midagi peale hakata, polegi
teadmine. Mitte miski on mitte
miski, ükskõik kui kaua sa
sellest räägid.*

Põhimõisted

Tegevusõpe

Tegevusõpe kasutab rühmaprotsesse, et aidata selle liikmetel sotsiaalsete probleemidega tegeleda ja neid reflekteerida. Rühm edendab kogemusõpet, luues võimalusi arenguks ja muutuseks.

Õppimise „komplekt”

Osalejad loovad õppimise klastreid, et murettekitavate või keeruliste probleemidega tegeleda ja neid lahendada. Teiste osaliste panus aitab rääkijal olukorra üle üksikasjalikumalt järele mõelda või näha seda teisest vaatepunktist. Protsess seisneb arusaamise esiletoomises ja mõistmise arendamises. Pärast kokkusaamist viiakse planeeritud tegevus ellu ning tulemused lisatakse edasiseks analüüsiks klustrisse ja tsükkel algab uuesti otsast peale.

$\bar{O} = P + H$

Õppimine (kus õige probleemile reageerimise viis ei ole kohe ilmne) = programmeeritud teadmised (P), mida saab rakendada, pluss hindav sisevaatlus (H), mida on vaja uutele probleemidele reageerimiseks.

Olulisus noorsootööl

Revansi ideed on olulised jätkuvate täiustamis- ja kvaliteediprobleemide valguses. Noorsootöötajatele on need ideed olulised selle poolest, et toovad esile rühma potentsiaalse jõu probleemidega tegeleda ja õppimist toetada. Prioriteet seisneb kuulamises ja üksteisele piisava aja andmises ning keerukate küsimuste konstruktiivses esitamises. Rühma põhieesmärk on see, et inimesed õpiksid muutmiskatsete kogemustest, samal ajal kui rühma liikmed aitavad üksteisel tegeleda piiravate hirmudega, mis takistavad tõhusat tegutsemist.

Mida arvestada

Revans ei pooldanud rühmade abistamist, kuid teised on seadnud kahtluse alla, kas rühmad ikka saavad tegutseda ilma abita. Noorsootöötajad ei tohiks aga lihtsalt eeldada, et neid vajatakse; nad on kõige tõhusamad siis, kui nad mõtlevad põhjalikult sellele, mida nad saavad pakkuda abistajana ja mida rühma (õppiva) liikmena.

Carl Rogers

(1902–1987)

Side noorsootööga

Turvalisus ja heaolu

Indiviididel on tohutud ressursid enese mõistmiseks ning mina-käsitluse, põhisuhtumiste ja enda juhitud käitumise muutmiseks. Neid ressursse saab kasutada siis, kui on olemas ka hõlbustavate psühholoogiliste suhtumiste kliima.

Põhimõisted

Isiksusekeskne lähenemine

Isiksusekeskne lähenemine rõhutab noore vajadusi praktiku omade asemel. Noored saavad areneda nende enda määratud protsesside abil, enda valitud ajal ja viisil.

Eneseteostuse tendentsi teooria

Sarnaselt Maslow'ga uskus Rogers, et iga indiviid üritab kasutada iseenda potentsiaali ära ning potentsiaal enda võimete realiseerimiseks on inimestele kaasa sündinud.

Õppimise hõlbustamise põhitingimused

- Empaatia: praktik üritab noore seisukohti, tausta ja kogemusi mõista võimalikult täpselt.
- Ühildumine: praktik sõlmib noorega sõbraliku inimliku suhte, et saavutada noore areng ja nii tugev mõju kui võimalik.
- Tingimusteta positiivne suhtumine: praktik suhtub nooresse kui tervikusse. See arendab noore ja praktiku vahel aktsepteerimist ning usaldust.

Haridus

Märkimisväärse õppimise võimalikkus sõltub keskkonnast, mis ei ohusta noort, ning noore ja praktiku suhte olemusest ja kvaliteedist.

Olulisus noorsootööle

Rõhutakse õppija keskele rollile õppimises, mis kinnitab noorsootöö pühendumust kaasavale lähenemisele. Selles lähenemises on ka fundamentaalne usk noorte väärtusesse, mis vastandub rohkem probleemikesksetele lähenemisele.

Mida arvestada

Kuigi siinkohal keskendutakse terapeutilisele suhtele, kanduvad aluspõhimõtted ka muudele olukordadele. Samas, kuigi Rogers rõhutab iga indiviidi potentsiaali, peab seda tasakaalustama teadmisega, et sotsiaalne positsioon piirab inimesi.

Bruce Tuckman

(938)

Side noorsootööga

Kvaliteet ja täiustamine

Kuigi see mudel tuletati enamjaolt kirjanduse üldistamisest, vastab see pealtnäha tervele mõistusele, ühildub arenguteooriaga ning muude valdkondade avastustega.

Põhimõisted

Rühmade arenguetapid

Tuckman juhtis esialgu tähelepanu neljale järjestikusele rühma arengu etapile: sõltuvus-, konflikti-, eraldumis- ja koostööfaas. Hiljem lisas ta viiendaks leinafaasi.

- Sõltuvusfaas: seda iseloomustavad katsetamine ja sõltuvus, milles rühmajuht on domineerivas rollis ning liikmed on suurema tõenäosusega positiivsed ja üksteise vastu viisakad. Kui rühm areneb, võivad tekkida konfliktid.
- Konfliktifaas: see tekib siis, kui rühma liikmed võitlevad positsiooni pärast või avaldavad rühmajuhile vastupanu (aktiivselt või passiivselt).
- Eraldumisfaas: rühma liikmete hierarhia pannakse paika, rühm otsib sidusust ja inimesed leiavad suhtlemiseks vastuvõetavad viisid. Rühm võib aeg-ajalt konfliktifaasi tagasi langeda.
- Koostööfaas: jõupingutused suunatakse aktiivselt rühma eesmärkide saavutamisse ning ülesanded jagatakse vastavalt. Kui rühm saab töö tehtud, hakkab see oma loomulikku lõppfaasi jõudma.
- Leinafaas: progress vaadatakse üle ja otsitakse uusi suundi.

Olulisus noorsootööl

Igas arenguetapis on noorsootöötajal oma kindlad ülesanded:

Sõltuvusfaas

- aita osalistel tutvuda
- tee eesmärgid ja ootused selgeks
- pea lepingu üle läbirääkimisi
- arutle programmi üle ja pane see paika
- tee rühmajuhi roll selgeks
- edenda rühmakultuuri

Eraldumisfaas

- julgusta kaasavat otsustamist
- aita seada alameesmärgid ja ülesandeid
- vaata progress üle
- anna nõu ja positiivset tagasisidet
- luba tunnete väljendamist
- edenda omavahelisi suhteid
- julgusta individuaalse vastutuse võtmist

Konfliktifaas

- lahenda kontrolli ja võimuga seotud probleemid
- tegele domineerivate isikutega
- tegele sõltuvusega – autonoomia
- julgusta positiivseid saavutusi
- ole eesmärkide suhtes realistlik ja konkreetne

Koostööfaas

- sekku vähem
- aita konflikte lahendada
- aita rühmal keskenduda
- täpsusta esilekerkinud arusaamad
- võta progress kokku

Leinafaas

- hinda ja vaata üle

Mida arvestada

See raamistik tuletab meelde, et rühmatöö on progressiivne ja arendav tegevus. Kõik rühmad ei pea etappe antud järjestuses läbima. Teadmine, et konfliktifaas on normaalne, on ka abiks. Noorsootöötajad peaksid uskuma, et rühm hakkab ühel hetkel õigesti toimima ning seda juhitakse õigesti.

Lev Semjonovitš

Võgotski

(1896–1934)

Side noorsootööga

Haridus ja areng

.....
*Õppimine on midagi
 enam kui mõtlemisvõime
 omandamine; see tähendab
 paljude erivõimete omandamist
 eri asjadest mõtlemiseks.*

Põhimõisted

Sotsiaalse arengu teooria

Sotsiaalne suhtlus on indiviidi kognitiivsete võimete arengu seisukohalt keskse tähtsusega. Kogukond mängib selles protsessis mõjukat rolli, luues indiviidi jaoks tähendusi. Kognitiivne areng toimub esialgu sotsiaalsel tasandil, inimeste vahel, ja seejärel individuaalsel tasandil. Vastavalt Võgotskile eelneb sotsiaalne õppimine indiviidi kognitiivsete võimete arengule.

Lähima arengu tsoon (LAT)

LAT on ala, mis on indiviidi olemasolevate võimete ja oskuste ning potentsiaalse arengu vahel, mida saab saavutada tema abistamise ja suhtlemise kaudu. LAT areneb pidevalt, kui individ arendab ja omandab uusi oskusi ning võimeid.

Keele roll

Keel on peamine vahend, mille abil individid omavahel infot ja õpitut jagavad.

Olulisus noorsootööle

Noorsootöötajad peavad olema vastuvõtlikud sotsiaalsetele ja kultuurilistele mõjudele, mis indiviidi õppimist ja arengut mõjutavad, ning olema nendest teadlikud. Asi ei seisne üksnes aktsepteerimises, sest mõni kontekst on rõhu. Noorsootöötajad peavad arendama noorte kriitilist meelt (mitte võrdsustada negatiivsuse ja ükskõiksusega) nende sotsiaalse ja kultuurilise konteksti suhtes.

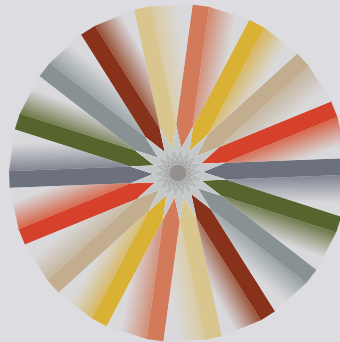
Mida arvestada

Kriitilise mõtlemise arendamisel peab olema teadlik mõningatest riskidest. Kui sellega ei käida sobivalt ümber, on oht tekitada võõristust neis noortes, kes on teatud traditsioonidele ja kogukondadele väga pühendunud ning nende üle uhked.

Viited teoreetilistele allikatele

Jean Anyon	http://www.nytimes.com/2013/09/30/education/jean-anyon-dies-at-72-wrote-ghetto-school-ing.html?_r=2&/http://homes.chass.utoronto.ca/~tkennedy/Courses/38H3/Anyon.pdf
Albert Bandura	http://www.wetherhaven.com/Documents/socialcognitivetheorydraft2.pdf http://psychology.about.com/od/theoriesofpersonality/a/self_efficacy.htm http://www.criminology.fsu.edu/crimtheory/bandura.htm
Pierre Bourdieu	http://www.powercube.net/other-forms-of-power/bourdieu-and-habitus
Urie Bronfenbrenner	http://www.floridahealth.gov/alternatesites/cms-kids/providers/early_steps/training/docu-ments/bronfenbrenners_ecological.pdf http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Urie_Bronfenbrenner http://www.cyc-net.org/cyc-online/cyconline-nov2010-brendtro.html
Jerome Bruner	http://www.instructionaldesign.org/theories/constructivist.html http://www.theoryfundamentals.com/bruner.htm
John Dewey	http://www.encyclopedia.com/topic/John_Dewey.aspx http://infed.org/mobi/john-dewey-on-education-experience-and-community
Paulo Freire	http://www.freire.org
Antonio Gramsci	http://www.theory.org.uk/ctr-gram.htm#role
Jürgen Habermas	http://plato.stanford.edu/entries/habermas
bell hooks	http://infed.org/mobi/bell-hooks-on-education
David Kolb	http://infed.org/mobi/david-a-kolb-on-experiential-learning http://www.d.umn.edu/~kgilbert/educ5165-731/Readings/experiential-learning-theory.pdf
Abraham Maslow	http://www.simplypsychology.org/maslow.html http://personalityspirituality.net/articles/the-hierarchy-of-human-needs-maslows-model-of-motivation/ http://psychology.about.com/od/theoriesofpersonality/a/hierarchyneeds.htm
Jack Mezirow	http://www.learningandteaching.info/learning/criticall.htm
Reg Revans	http://ifal.org.uk/action-learning/origins-of-action-learning/
Carl Rogers	http://youthworkb98.wordpress.com/person-centred-practice/ http://infed.org/mobi/carl-rogers-core-conditions-and-education
Bruce Tuckman	http://www.mindtools.com/pages/article/newLDR_86.htm
Lev Vögotski	http://www.simplypsychology.org/vygotsky.html http://psychology.about.com/od/zindex/g/zone-proximal.htm http://www.instructionaldesign.org/theories/social-development.html

CENTRE FOR EFFECTIVE SERVICES

www.effectiveservices.org